

CRP V5-2135
Prenova Regionalne
razdelitve krajinskih tipov in
izjemnih krajin
v Sloveniji
ter njihova digitalizacija

Tretje vmesno poročilo:
Posodobitev
regionalizacije in izjemnih
krajin, usmeritve – 1. del

Ljubljana, oktober 2023

Naslov projekta:

CRP V5-2135: Prenova Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Avtorji:

Mojca Golobič, Nadja Penko Seidl, Tadej Bevk, Tomaž Pipan, Barbara Kostanjšek, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta

Jelka Hudoklin, Irena Hočevar, Acer Novo mesto, d. o. o.

Projektni partnerji:

ACER prostorsko načrtovanje, projektiranje in varstvo okolja, Novo mesto, d.o.o.

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Trajanje projekta: 01.10.2021 - 30.09.2024

Vrednost projekta: 200.000,00 €

Financiranje: pogodba št. 2550-21-510027 (MOP/MNVP), pogodba št. 2330-21-000235 (MKGP), pogodba št. 3340-21-140033 (MK)

Kazalo vsebine

1 UVOD	1
1.1 OPRAVLJENO DELO NA NALOGI	1
1.2 REZULTATI PRENOVE	3
1.2.1 PRENOVLJENE IN POSODOBLJENE OPISE KRAJINSKIH ENOT	3
1.2.2 PRENOVLJENE IN POSODOBLJENE OPISE KRAJINSKIH PODENOT	3
1.2.3 PRENOVLJEN SEZNAM IN VREDNOTENJE IZJEMNIH KRAJIN	3
1.2.4 PROSTORSKA PODATKOVNA BAZA	4
1.2.5 PODPORNNA GRADIVA	4
2 OPIS KRAJINSKE ENOTE CERKNIŠKO OBMOČJE/ NOTRANJSKO PODOLJE; PODENOTA CERKNIŠKO POLJE	6
3 KATALOG KRAJINSKIH VZORCEV	11
4 KATALOG KRAJINSKIH PRVIN	20
5 SEZNAM SPLOŠNIH USMERITEV	24

1 Uvod

Poročilo predstavlja rezultate tretje in četrte faze naloge »Prenova regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin ter njihova digitalizacija«. V prvem poročilu (marec 2022) so bila predstavljena izhodišča prenove, v drugem poročilu (julij in september 2022) pa osnutek metode za prenovo regionalizacije.

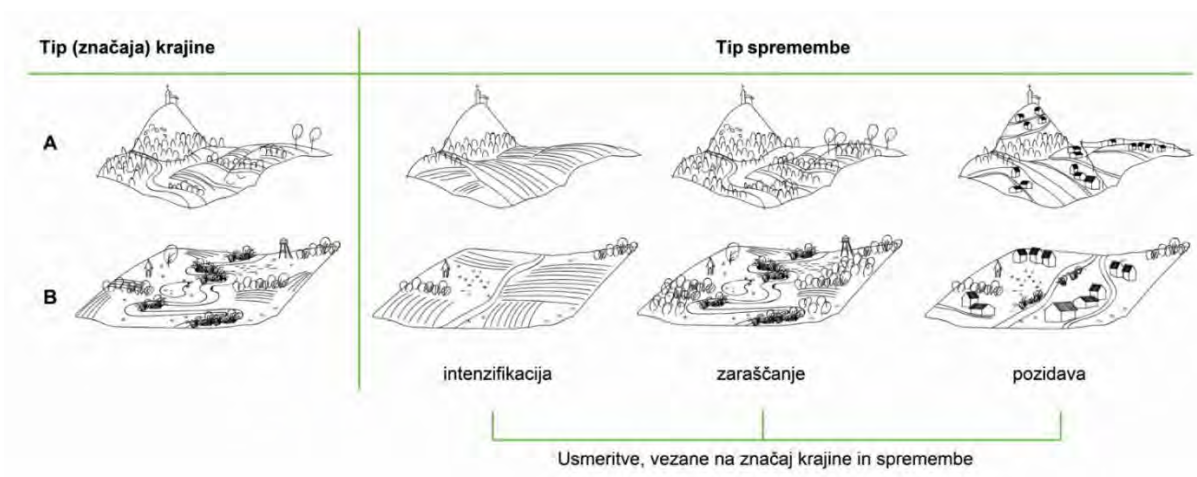
Osrednji del tretjega svežnja naloge je prenova regionalizacije, izjemnih krajin in prepoznavnosti. Ta vsebuje:

- Prenovo opisa krajinskih enot, vključno z identifikacijo procesov,
- Preverjanje in prenovo ustreznosti zarisa meja med krajinskimi enotami,
- Vrednotenje prepoznavnosti krajine ter
- Vrednotenje izjemnih krajin z obstoječega seznama ter novih krajin, predlaganih za uvrstitev na seznam.

1.1 Opravljeno delo na nalogi

V obdobju od septembra 2022 do oktobra 2023 smo testirali in nadgrajevali metodo popisa krajinskih enot. Z namenom razviti čim bolj robustno in ponovljivo metodo ter s tem povečati objektivnost rezultatov smo pripravili »kataloge« oz. kontrolne sezname ključnih kategorij popisa: prvin, vzorcev in procesov, ki ustvarjajo značaj krajine. Ta korak se je izkazal kot zahteven, dolgotrajen, a obenem uporaben za sam postopek prenove, kot tudi za končni rezultat. Omogočal bo namreč bolj enostavno zbiranje in analizo izbranih podatkov. Vse sezname je mogoče na osnovi terenskih ugotovitev sproti dopolnjevati.

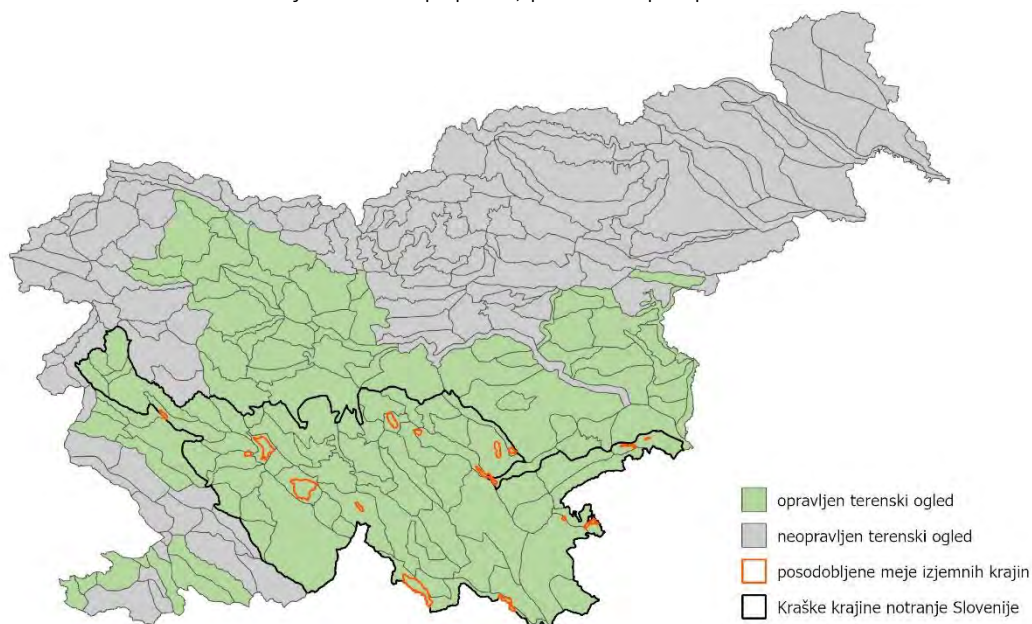
Na osnovi križanj procesov in vzorcev smo pripravili tudi usmeritve za varstvo in razvoj krajin, ki so bile sicer načrtovane šele v naslednjem, to je četrtem svežnju naloge. V procesu oblikovanja in testiranja metode se je izkazalo za smiselno, da o usmeritvah razmišljamo že v fazi popisa krajinskih podenot in jih pripravljamo vzporedno s tem. Splošne usmeritve smo pripravili za vse (smiselne) kombinacije krajinskih vzorcev in procesov, ki spreminjajo te vzorce oz. značaj krajine. To nam omogoča, da imamo pri popisu vsake krajinske podenote že ponujen seznam usmeritev po posameznih krajinskih vzorcih, ki se v tej podenoti pojavljajo in jih po potrebi spreminjamo in dopolnjujemo oziroma konkretiziramo za posamezno krajinsko podenoto.

Slika 1: Usmeritve v nalogi so pripravljene za posamezne krajinske vzorce in procese, ki se odvijajo v njih

Pri popisu uporabljamo računalniške aplikacije za vnos in organizacijo podatkov, kar omogoča boljšo preglednost, lažje vnašanje morebitnih popravkov, kakor tudi kasnejše izpise in analize rezultatov. Prvo fazo analiz in vnos podatkov opravimo kabinetno pred ogledom terena, pregledovanje in vnos podatkov pa je omočeno tudi na terenu, dokončno so meje, besedilo in vneseni po terenskem ogledu. Dodana bo še funkcija za vnos fotografij. Aplikacije smo razvili v okviru projekta in sta prilagojeni prav potrebam naloge.

V letu 2023 je potekalo tudi intenzivno terensko delo. Zaradi nekoliko drugače organizacije dela na nalogi (vzporedno delo na tretjem in četrtem svežnju), terenski ogledi še niso opravljeni v celoti. Kljub temu smo popisali že dobro polovico države. V celoti je končan popis Kraških krajin notranje Slovenije, za katere je pripravljena tudi podatkovna baza, ki je oddana kot priloga temu poročilu. Na sliki 2 so prikazane vse krajinske podenote, v katerih smo izvedli terenske ogledne in katerih popis je v delu. Pričakujemo, da bomo do konca leta izvedli še nekaj terenskih popisov, preostale pa spomladi 2024.

Slika 2: Prikaz popisanih krajinskih podenot

Vzporedno s popisom krajinskih podenot poteka tudi vrednotenje njihove prepoznavnosti ter izjemnih krajin.

1.2 Rezultati prenove

Vsebinsko najpomembnejši korak – razvoj metode za prenovo, je končan in ga ocenjujemo kot uspešnega. V tej fazi je pripravljena tudi večina predvidenih rezultatov prenove, ki je zaenkrat še v delovni obliki. Rezultati bodo uporabnikom dostopni v spletni podatkovni bazi, ki bo vsebovala:

1.2.1 Prenovljene in posodobljene opise krajinskih enot

Opisi bodo vsebovali osnovne podatke o legi enote, merilih za opredelitev, splošnih prostorskih razmerjih ter krajinskih značilnostih, z opisi reliefa, voda, površinskega pokrova, primarne rabe prostora ter poselitve;

1.2.2 Prenovljene in posodobljene opise krajinskih podenot

Podenote bodo opisane z vzorci in prviniami ter opisom značaja podenote in ugotovljenimi procesi. Za vsako podenoto bodo zapisane usmeritve glede na procese in vzorce v tej podenoti. Podenote bodo tudi ovrednotene po merilih za prepoznavnost (na nacionalni ravni):

- Zgodovinski pomen in pričevalnost, kontinuiteta rabe
- Simbolna vrednot ter
- Značilna (vizualna) podoba.

Za vrednotenje celotnih podenot in s tem celotnega ozemlja države z vidika prepoznavnosti smo se določili iz več razlogov:

- Zaradi doslednejšega in bolj jasnega razlikovanja koncepta prepoznavnosti in izjemnosti. Trenutno sta obe kategoriji določeni v obliki območij (poligonov), ki so neodvisni od meja krajinskih enot. Ob tem nobena od kategorij nima zagotovljenega formalnega varstva, kakor ga imajo npr. območja varstva kulturne dediščine (npr. kategorija kulturna krajina) ali narave (npr. širša zavarovana območja). Medtem ko je naj bi bila izjemnost krajin omejena na manjša in jasno določena območja izjemnih kakovosti (prizorišča), je prepoznavnost širši koncept, vezan na značaj krajine in njeno reprezentativnost za državo oz. regijo.
- Zaradi ideje po ohranjanju prepoznavnosti kot ene od ključnih kakovosti krajin. S tem, ko prepoznavnost ovrednotimo na ravni krajinskih podenot, določimo tudi prvine in vzorce, ki prispevajo k njeni prepoznavnosti in nanje večemo usmeritve za varstvo in razvoj. S tem preidemo s potencialnega rezervatnega določanja in varstva prepoznavnosti (ki se ni nikoli popolnoma uveljavilo) na optimiziranje varstva prepoznavnosti skozi usmeritve za prihodnje urejanje krajine. Na ta način smo skladni tudi z Zakonom o urejanju prostora (ZUreP-3) in s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije (SPRS2050), ki prepoznavnost prostora na številnih mestih navajata kot eno od ključnih kakovosti, ki jo je treba ohranjati in razvijati.

1.2.3 Prenovljen seznam in vrednotenje izjemnih krajin

Za razliko od vrednotenja prepoznavnosti, ostajamo pri vrednotenju izjemnih krajin na izhodiščnem (Ogrin, 1996) konceptu manjših območij, ki jih vrednotimo po nekoliko spremenjenih merilih:

- Jasnost in dovršenost krajinske zgradbe,
- Edinstvenost ter
- Slikovitost, izjemne vedute.

K vsakemu od teh meril lahko prispeva tako raba tal, naselbinski vzorec ali naravne prvine. Ta merila so enostavnejša in bolj razumljiva od izhodiščnih in obenem skladna z definicijo izjemne krajine iz Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (Resolucija...; 2023); po kateri je izjemna krajina naravna ali kulturna krajina, ki izkazuje visoko prizoriščno vrednost kot odraz ene ali več edinstvenih oziroma neponovljivih

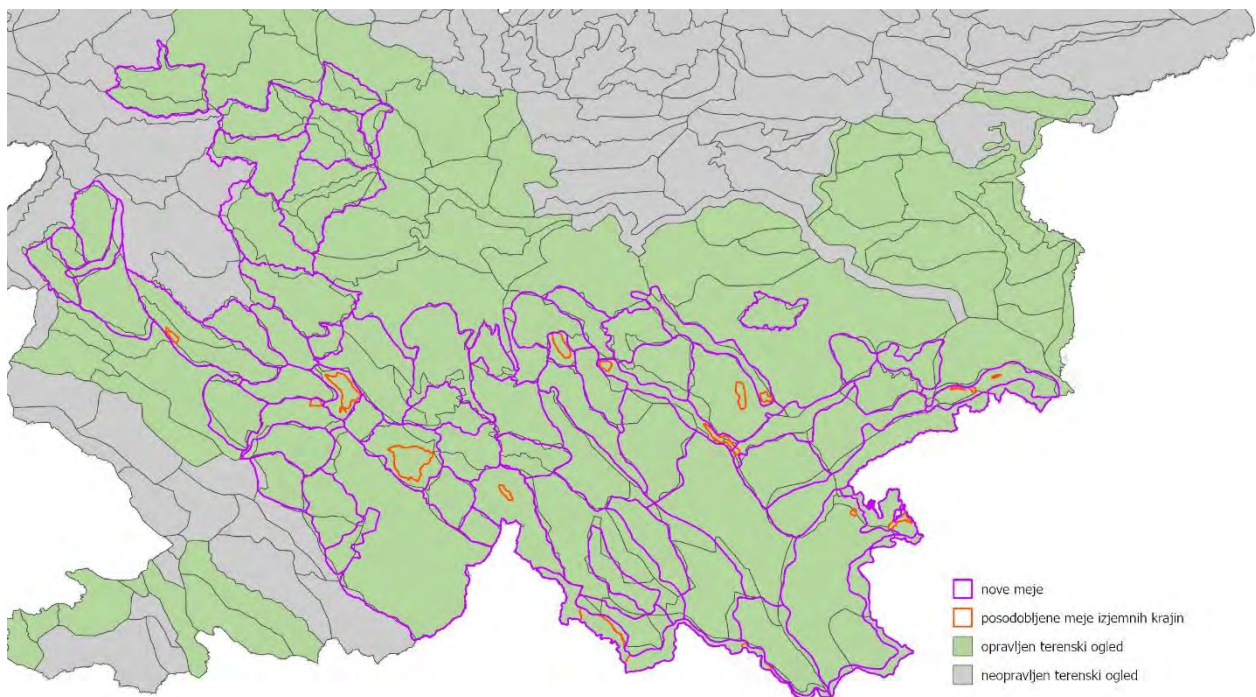
lastnosti: svojevrstne zgradbe, edinstvene rabe tal, posebnega naselbinskega vzorca ali izjemnih naravnih prvin in je kot taka prepoznavna na ravni Slovenije.

Izjemne krajine po definiciji predstavljajo krajine najvišje kakovosti, ki so lahko tudi predmet rezervatnega varstva. V nalogi so oz. bodo ponovno ovrednotene vse izjemne krajine iz obstoječega seznama ter utemeljeni predlogi za nove izjemne krajine in brisanje tistih, ki meril za izjemnost ne izpolnjujejo (več).

1.2.4 Prostorska podatkovna baza

Baza vsebuje izris meja krajinskih podenot, izjemnih krajin ter pomembnih točk opazovanja, vse zarisano v merilu 1:25.000. Vsaka krajinska podenota ima identifikator, ki je povezan z bazo podatkov iz točk 1.3.1 in 1.3.2., vsaka izjemna krajina pa identifikator, ki je povezan s podatki iz točke 1.3.3.

Tako pri kabinetni analizi kot na terenskih ogledih se je potrdilo, da je bil izris meja v izvorni študiji narejen na prostorskem merilu, ki je pregrobo za namene uporabe študije in za podrobnost vsebinskega opisa. V nekaterih primerih so predlagani premiki meja utemeljeni tudi z značajem dela podenote. Tovrstne vsebinske spremembe usklajujemo na sestankih projektne skupine. Enako je v primerih, ko predlagamo združevanje ali razdelitev posameznih (pod) enot oz. uvrstitev podenot v drugo enoto. Natančnejši zaris meja je prikazan na sliki 3, podatkovni sloj z mejami pa priložen poročilu.

Slika 3: Predlagani natančnejši zaris meja krajinskih podenot

1.2.5 Podporna gradiva

- Seznam in opis krajinskih vzorcev. V Regionalni razdelitvi krajinskih tipov (Priloga B Metodoloških osnov, 1998) so vzorci naštet na prvih treh ravneh regionalizacije, ne pa tudi na četrti ravni, to je na ravni podenot. Ker značaj krajine v prenovi določamo na četrti ravni, smo tudi prenovljen seznam vzorcev pripravili za to raven popisa. Izhajali smo iz vzorcev iz Metodoloških, enoten seznam pa zagotavlja poenotenje uporabljenih izrazov med različnimi enotami in popisovalci.
- Seznam in opis krajinskih prvin. Podobno kot za krajinske vzorce je bil kontrolni seznam z opisi pripravljen tudi za krajinske prvine; posamične sestavne dele krajine, ki poleg krajinskih značilnosti

(reliefnih in hidrografskih značilnosti, razmestitve površinskega pokrova in značilnosti poselitve) pomembno sooblikujejo krajinske vzorce in s tem značaj krajine. Seznam krajinskih prvin je razdeljen v naslednje kategorije: reliefne, enostavne grajene, kompleksne grajene in naselja, vegetacijske in vodne. Na terenskem popisu v vsaki krajinski podenoti zabeležimo tiste prvine, ki pomembno vplivajo na njen značaj.

- Seznam procesov in pritiskov, ki najbolj vplivajo na spremembe v krajini. Eden od razlogov za prenavo regionalizacije so spremembe, ki so se v krajini odvijale v preteklih desetletjih od izvedbe prvega popisa. Metodologija prenave vsebuje seznam najpogostejših procesov, ki so bili, so ali pa pričakujemo da bodo, vzrok za spreminjanje krajine. Identificirani pritiski so izhodišče za oblikovanje usmeritev.
- Splošne usmeritve, vezane na krajinske vzorce in procese.

V nadaljevanju tega poročila so predstavljene naslednje vsebine:

- Vzorčni primer popisa ene krajinske enote z eno od podenot, ki vključuje usmeritve za podenoto ter vrednotenje prepoznavnosti,
- Vrednotenje izjemnih krajin v predstavljeni podenoti,
- Katalog krajinskih vzorcev z opisom in slikovnim prikazom,
- Katalog krajinskih prvin z opisom,
- Seznam splošnih usmeritev, vezanih na procese in krajinske vzorce.

Priloga poročilu je baza podatkov s popisom krajinske regije Kraške krajine notranje Slovenije.

2 Opis krajinske enote Cerkniško območje/ Notranjsko podolje; podenota Cerkniško polje

V tem poglavju je prikazan popis krajinske enote Cerkniško območje/Notranjsko podolje in podenote Cerkniško polje. Popis je bil oblikovan za namen priprave tega poročila. Končni izgled popisa bo določen v naslednjem svežnju.

Cerkniško območje / Notranjsko podolje

Podenote v enoti

4.2.3.01 Planinsko polje

4.2.3.02 Rakovška uvala

[4.2.3.03 Cerkniško polje](#)

4.2.3.04 Loško polje

4.2.3.05 Babno polje

Izjemne krajine v enoti

Planinsko polje

[Cerkniško Polje](#)

Položaj v prostoru

Enota leži v Kraških krajinah notranje Slovenije. Obsega sistem notranjskih kraških polj, nastalih ob idrijskem tektonskem prelomu. Kraška polja so obdana na zahodu z gozdnatim, strmim Snežniško- Javorniškimi masivom, na vzhodu pa z razgibanim logaškim kraškim ravnikom. Meja se začne pri Planinskem polju in poteka po grebenu Zagore, sega do Grčarskega vrha, od tu pa poteka ob robu Logaškega polja, obide naselji Rakek in Cerknico, se povzpne na Slivnico ter Kriško goro in potem poteka ob vznožju Rčne gore. Nato objame Loško in Babno polje, poteka do Hrvaške meje, se tu obrne proti SZ in poteka po prvih grebenih Snežniškega pogorja in po vrhovih Javornika do Kačjih Rid.

Merila za opredelitev enote

Temeljno merilo za opredelitev enote je relief s hidrogeološkim površinskim in podzemnim sistemom in s površinskimi kraškimi pojavi.

Splošna prostorska razmerja

Območje je dokaj homogeno. Splošna strukturna značilnost enote je njena izrazita dinarska usmeritev. Zgradbo prostora gradi sosledje kraških polj, ki jih obdajajo strma pobočja planot na obrobju. Preglednost in orientacijo prostora še poudarjajo cestne povezave, ki so se razvile vzdolž naravne smeri kraških polj. To so predvsem krajinski vzorci velikega merila, v katerih so močno poudarjeni kontrasti med ploskovitostjo (kraško polje kot nosilec svetlin v prostoru) in volumnom (poraščena pobočja kot nosilci temnin). Vodotoke z izrazitimi meandri in starimi rokavi spremlja bogata drevesna zarast, ki kraška polja deli v manjše enote. S tem ustvarjajo manjše merilo ter razgibanost krajine.

Krajinske značilnosti

- kraško površje, precej vodnato
- poselitev na robovih kraških polj
- dobra orientacija v prostoru
- izjemni in obsežni kraški pojavi
- zaporedje vodnatih kraških polj

Največje naravne posebnosti območja so presihajoče Cerkniško jezero, občasno jezero na Planinskem polju, Rakov Škocjan, Planinska jama, Križna jama in številni kraški mikroreliefni pojavi. Med krajinske posebnosti štejemo tudi Slivnico - hrib z izrazito, dominantno lego in simbolnim pomenom (čarovnice). Poleg tega se med krajinske posebnosti uvrščajo ostrnice, preproste strukture za sušenje sena, vendar tudi te izginjajo. Za to enoto je značilen tudi drevored, ki z manjšimi prekinitvami poteka ob cesti od Planinskega polja čez Rakovško uvalo, Cerkniško polje, Loško polje in se konča ob Snežniškem gradu. V območju je tudi nekaj kulturnozgodovinskih spomenikov: gradovi, dvorci, pristave in tabori (Planinsko in Cerkniško ter Loško polje) ter pristave, ki so pripadale Snežniškemu gradu. Poleg tega so ohranjene romarske poti in ostanki mlinov in žag (Rakov Škocjan in dolina Cerkniščice).

Relief

To je uravnan svet niza kraških polj, omejenih s strmimi pobočji planot in vrhov, znotraj katerih se pojavljajo izrazite kraške oblike. Pobočja Snežnika in Javornikov, kraška polja, zanimiva mrazišča, jame, brezna in zatrepi z vodnimi izviri ter ponori oblikujejo razgiban relief tega območja. še posebno slikoviti so mikroreliefni pojavi, ki jih je v kraškem svetu izoblikovala voda. Le ti so edinstveni v Rakovem Škocjanu, kjer je potok Rak izoblikoval številne udornice, naravne mostove, jame in izvire.

Vode

Po kraških poljih vijugajo v slikovitih okljukih vodotoki, ki so s podzemnimi vodnimi tokovi povezani v enoten hidrogeološki sistem. Robove in dno kraških polj gradijo slabo prepustni dolomiti, zato vode iz notranjskih gora in planot pritečejo na dan in teko po poljih v izrazitih meandrih ter poniknejo na drugi strani polja. Ob času visokih voda so pritoki večji kot odtoki, požiralniki in zatočne jame jih ne morejo hkrati sprejeti, zato so kraška polja občasno poplavljen; v takih primerih nastaneta znamenito Cerkniško in Planinsko (občasno) jezero. Številni izviri izpod Snežniško-Javorniškega masiva dopolnjujejo pestrost in povečujejo vrednost tega območja. Poteki strug vodotokov so še naravno ohranjeni, obrežja bogato zarasla z vsemi tremi sloji vegetacije, tako da je v prostoru njihova prisotnost jasno razvidna.

Površinski pokrov

Strma pobočja okoliških kraških masivov in vrhov poraščajo različne gozdne združbe, prevladuje pa jelovo-bukov gozd. Rob gozda je na zahodni strani kraških polj večinoma jasen, na vzhodni strani pa travniki po zaraščajočih senožetih postopoma prehajajo v strnjen gozd. Travniška vegetacija, ki

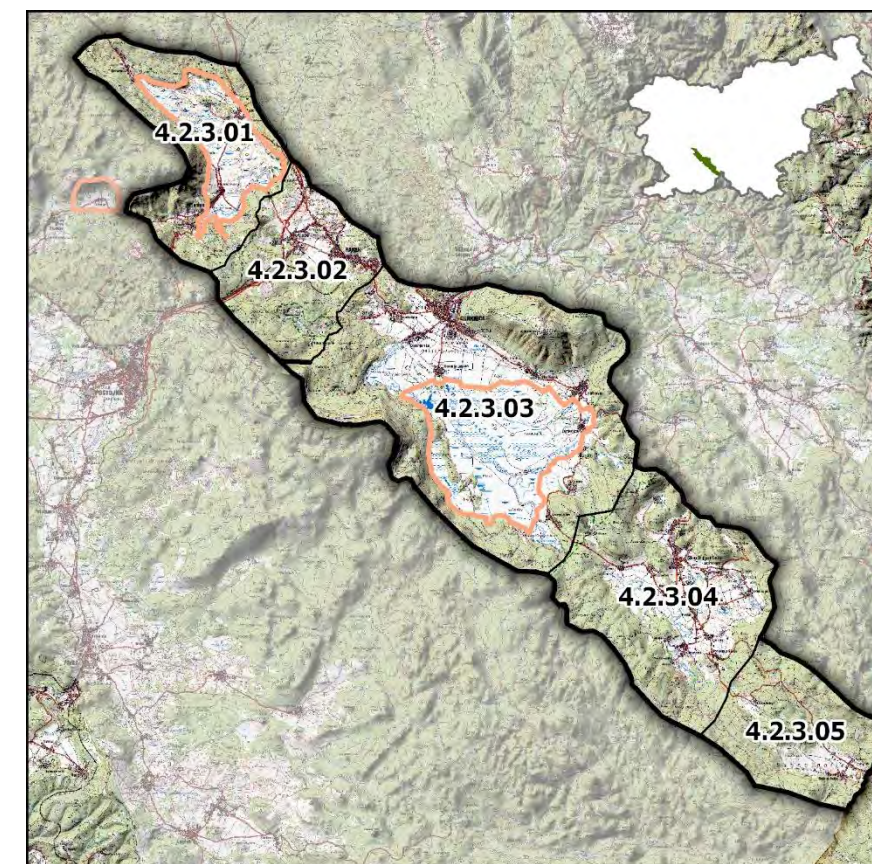
porašča ravnice poplavnih polj, je enkrat ali večkrat letno poplavljen, zato na teh območjih prevladujejo močvirske združbe z značilnimi drevesnimi osamelci, ki izstopajo kot krajinski poudarki v projekcijah na ozadje strmih gozdnih pobočij.

Primarna raba tal

Rahlo dvignjeni obrobni svet kraških polj na prehodu iz ravnega polja v strma pobočja ima izrazito kompleksno zgradbo. Ob stiku z naselji prevladujejo kakovostna kmetijska zemljišča - njive in kultivirani travniki. Območja naplavljenih vršajev so pretežno v njivski rabi, na poplavnih površinah pa prevladujejo slabši, močvirni travniki. Zemljiška delitev je v ravnini vzdolžna in trakasta, v razgibanem reliefu pa se prilagaja oblikam reliefa. V poletnem in jesenskem času zemljiško delitev ponekod še poudarjajo tradicionalne ostrnice (sušenje travinj na 2 - 3 m visokih sušicah).

Poselitev

Na poselitveni vzorec vpliva na eni strani naravna prehodnost prostora, na drugi pa lokalne značilnosti posameznih polj. Naselja so strnjena ob cesti ali odmaknjena na rob polja. Poseljena so zlasti vzhodna, rahlo dvignjena, valovita obrobja kraških polj. Zaradi pogostih poplav so namreč naselja na višje ležečih robovih ali na dvignjenih vršajih. Vasi na kraških poljih so se oblikovale predvsem ob cestnih povezavah. Ker jim je cesta glavno razporeditveno vodilo, prevladujejo obcestne vasi z značilnimi tlorisi domov v dveh vrstah in z zemljiško delitvijo na proge.

Podenota 4.2.3.03

Cerkniško polje

Opis značaja podenote

Območje je osrednje v nizu kraških podolij, leži med Loškim poljem in Rakovsko uvalo, medtem ko ga na SV in JZ strani oklepata greben Slivnice in Javornikov. Najbolj prepoznano je po Cerkniškem jezeru, največjem presihajočem jezeru v Sloveniji, ki leži na JZ delu območja. Medtem ko na jezerskem delu prevladujejo mokrotni travniki, med katerimi meandriira vodotok Cerkniščica, so višji predeli, ki jih ne zalije voda, v kmetijski- njivski in travniški - rabi. Zanje je značilna vzdolžna trakasta parcelacija ter večinoma obcestne vasi. Središče območja je Cerknica, ki leži na S območja.

Zgodovinski pomen

Valvasorjev opis naravnih pojavov v Slavi vojvodine Kranjske, mejno območje med kraljevinama Italijo in Jugoslavijo, izraženost kraških pojavov. Raba prostora in poselitve sta prilagojeni naravni dinamiki voda.

Simbolna vrednot

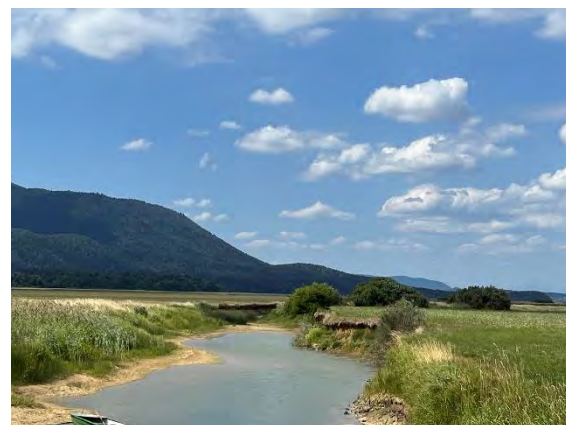
Slava vojvodine Kranjske.

Vizualna vrednost

Kontrast med uravnanim delom polja, ki je občasno ojezerjeno ter okoliškimi gozdnatimi pobočji. Odprtost in preglednost prostora.

Podenota je pomembna za nacionalno prepoznavnost.

Izjemne krajine v podenoti: [Cerkniško polje](#)

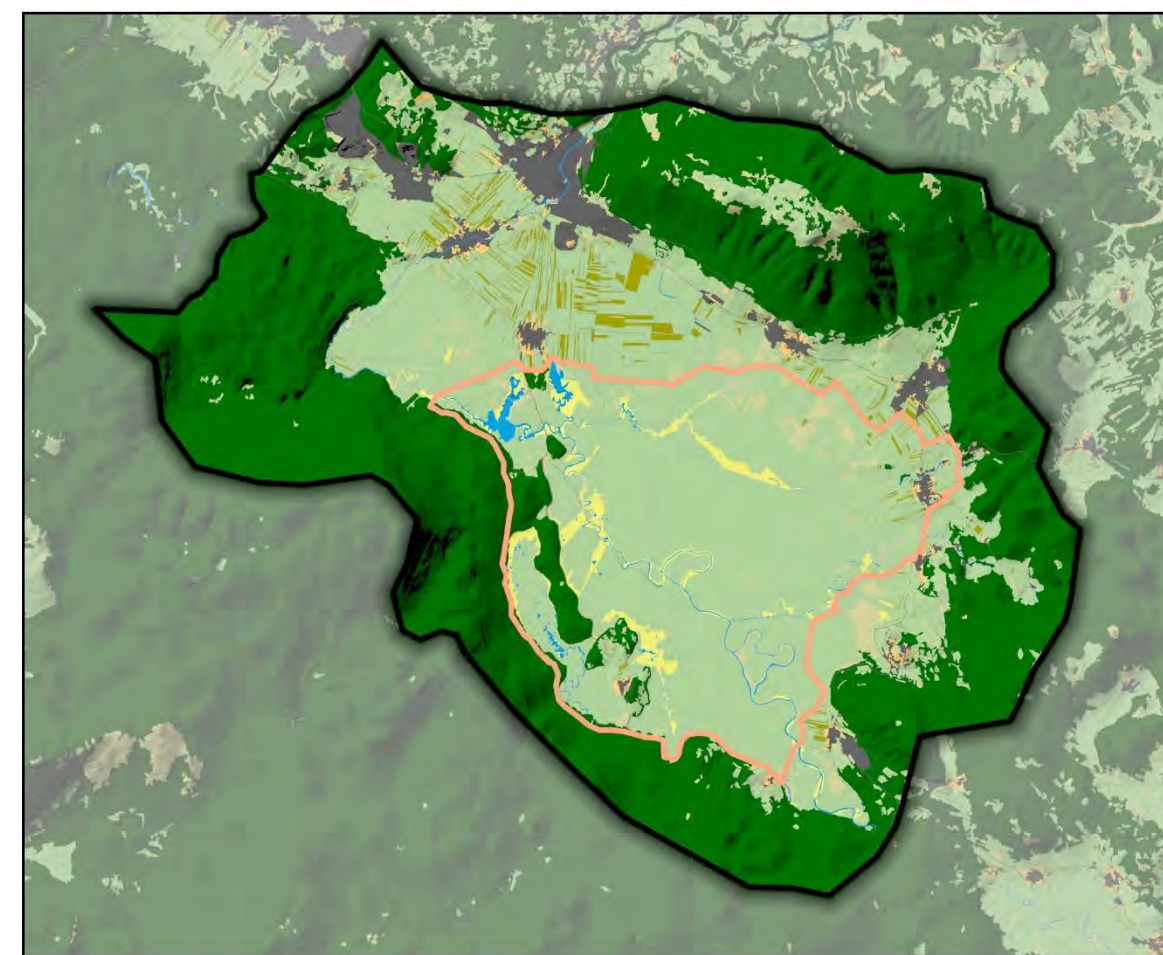
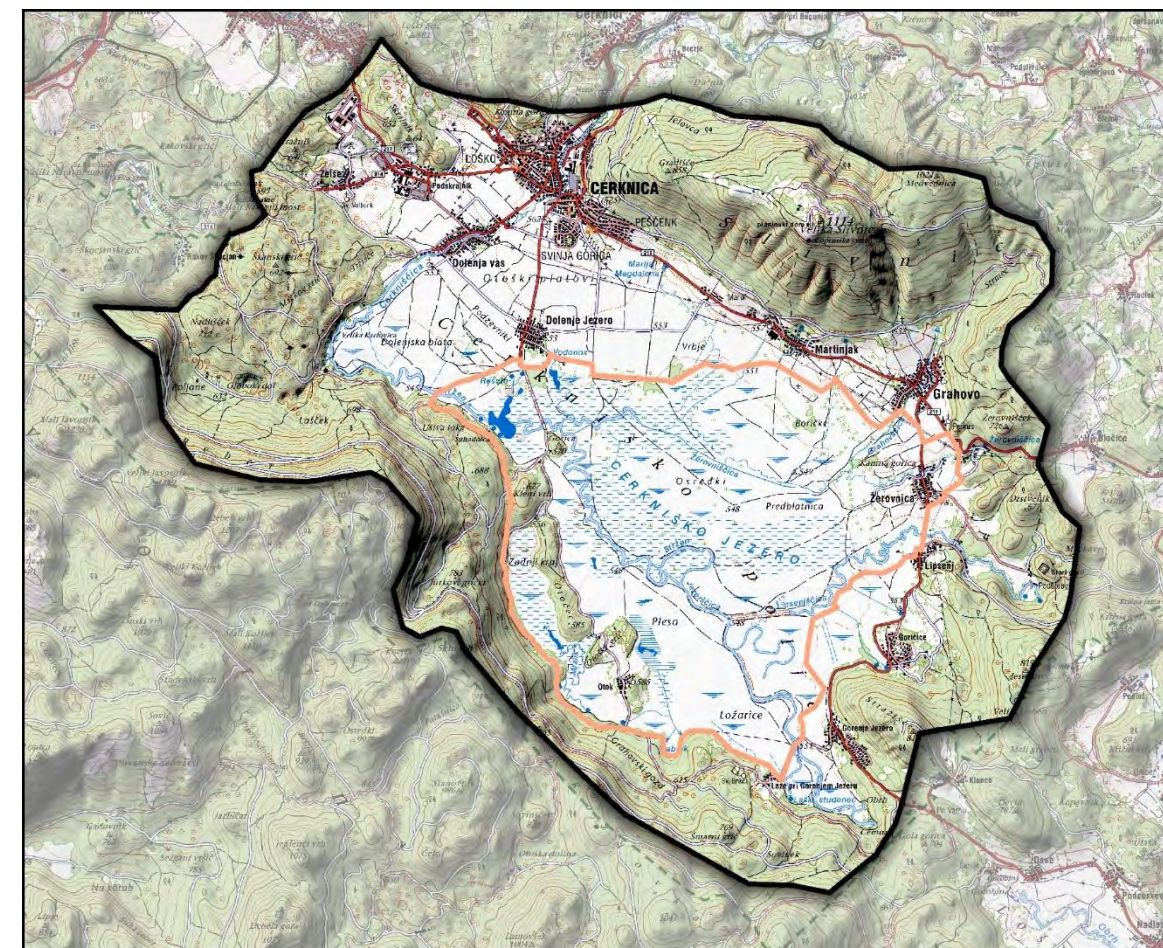
Vzorci

mozaična krajina kraških polj, ravnikov in presihajočih jezer*
gozdnata slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu

Prvine

mokrotni travniki*
drevoredi
požiralniki in bruhalniki (tudi estavele)*
izviri in ponori*
osamelci (na kraških poljih)
reke ponikalnice*
presihajoča jezera*
obvodna vegetacija*
gospodarske cone, logistični terminali
kamnolomi
obcestna naselja
trstičja
skupine dreves in grmovnic
gručasta naselja
suburbanizirana naselja

podčrtano – nacionalno prepoznavno, * – izjemno

- izjemna krajina
- njive in vrtovi
- gozd
- trajni nasadi
- pozidano
- travniške površine
- ostale nekmetijske površine
- druge kmetijske površine
- voda

1 : 100.000

Pretekli procesi	Aktivni procesi	Pričakovani procesi
Širitev poselitve	Širitev poselitve	Širitev poselitve
Opuščanje rabe zemljišč	Opuščanje rabe zemljišč	Opuščanje rabe zemljišč
Ekstenzifikacija kmetijske pridelave	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave
Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic
Razvoj turizma	Razvoj turizma	Razvoj turizma
Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov	
Aktivne oblike revitalizacije		

	mozaična krajina kraških polj, ravnikov in presihajočih jezer	gozdna slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu
Širitev poselitve	Pozidava naj se usmerja izven poplavnih območij, prednostno na robove kraških polj in znotraj ureditvenih območij naselij. Omejiti gradnjo počitniških hišic. Omejiti gradnjo poslovnih con oz. jih postavljati na obstoječa degradirana območja, umaknjena od najznačilnejših vedut.	
Opuščanje rabe zemljišč	Ohranjanje rabe na kraških poljih je prioriteto z vidika ohranjanja prepoznavnosti kulturne krajine.	
Ekstenzifikacija kmetijske pridelave	Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja krajine nezaželena, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec. Varovati območja, kjer občasna poplavnost, zamočvirjenost, prisotnost bogate obrežne zarasti, značilna parcelacija in kulturno zgodovinska pričevalnost ustvarjajo enkratne krajinske vzorce	
Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve. Preprečiti večje posege v poplavno območje presihajočih jezer, zlasti posege, ki bi prekinili naravne procese in ogrozili krajinske oblike, ki v največji meri sooblikujejo podobo krajine v tej enoti.	Učne poti in opazovalnice se vzpostavlja s čim manj gradbenimi posegi. Pri tem je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve
Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj poteka na vidno manj izpostavljenih območjih. V čim večji meri naj se upošteva mozaičnost prostora. Pri poseganju je treba posebej paziti na ohranjanje značilnih kraških prvin in podrobno preveriti možnost vplivov na podzemne vode.	Površinskih kopov se praviloma ne umešča na vidno izpostavljene lokacije in jih je treba sproti sanirati, praviloma s pogožditvijo in urejanjem gozdnega roba. Posebej kritični so posegi v slemena ali vrhove. Sanirati obstoječa razvrednotenja v prostoru (industrijski objekti, kamnolomi in tako dalje)
Razvoj turizma	Objekti za turistične nastanitve se uredijo znotraj že obstoječih ureditvenih območij; v območja dinamike vodnih pojavov in značilnih krajinskih prvin se ne umešča novih objektov	Novo turistično infrastrukturo se umešča v omejenem obsegu v obstoječa območja in brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd ter zunaj vidno izpostavljenih lokacij. Pri gradnji se je treba v čim večji meri prilagajati krajinskim značilnostim in uporabljati lokalna gradiva. Infrastruktura naj podpira usmerjanje obiska v naravnem okolju zunaj mirnih območij.

Izjemna krajna ID

Cerkniško polje

Zgradba

Za območje je značilen kontrast med uravnanim dnom v pretežno travniški rabi in okoliškimi visokimi pobočji Javornikov in Slivnice. Del leta pestrost dodatno povečuje obsežna ojezerjena površina. Za območje nad poplavami je značilna trakasta parcelacija z obcestnimi vasmi, jezerski del je prepreden z meandri.

Edinstvenost

Tipičen predstavnik presihajočega jezera, a izjemen v svoji velikosti ter številčnosti in pestrosti naravnih pojavov: požiralniki in bruhalniki, osamelec, vodotok.

Slikovitost

Odprtost in preglednost prostora. Sezonsko spreminjanje krajine zaradi nihanja vodostaja. Zvoki.

3 Katalog krajinskih vzorcev

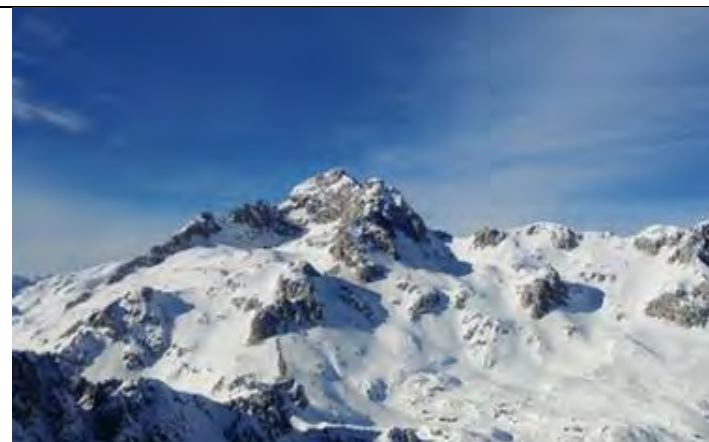
Katalog krajinskih vzorcev je bil pripravljen v procesu razvoja metodologije, ko so bili posamezni vzorci tudi opisani in ponazorjeni s primeri. Metoda popisovanja omogoča dodajanje vzorcev, zaradi česar so na spodnjem seznamu posamezni nedavno dodani vzorci, ki še niso opisani in grafično predstavljeni. O vključitvi teh vzorcev na končni seznam se bomo znotraj projektne skupine odločali v naslednji fazi, ko bomo ovrednotili do sedaj popisane krajinske enote. V primeru da bodo dodani na seznam, bodo tudi ustrezno predstavljeni.

Vzorec

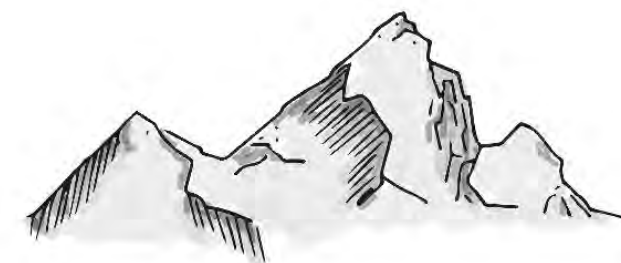
1 skalnat visokogorski svet

Razgaljena skalnata pobočja in vrhove nad mejo vegetacije označujejo velike strmine, prepadne stene, ponekod izraziti grebeni in/ali vrhovi. Pojavljajo se tudi kraške reliefne oblike, značilne za visokogorje.

Alpska

Triglav

2 gozdnata slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu

Sklenjeni gozdovi na hribovju, ki jih označuje visoka stopnja naravne ohranjenosti, so najbolj prepoznavni/značilni za predalpski svet ter za obsežna območja Kočevske in Notranjske.

alpska, predalpska, kraška, primorska

Kočevska

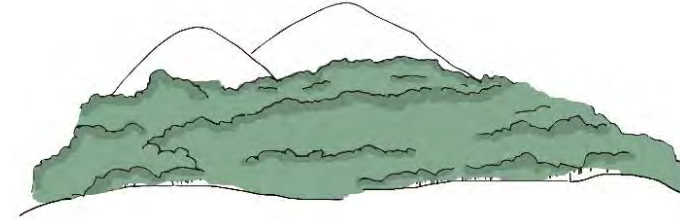
3 gozdnate planote

Visoke gozdnate planote, značilne za alpski svet, označujejo visoke nadmorske višine, ugodne razmere za rast gozda ter precej uravnan relief. Posamezni predeli so zato bolj mokrotni, ponekod se je razvila poselitev.

alpska, predalpska

Pokljuka

4 planote v mozaični kmetijski rabi

Za predalpski in kraški svet so značilne visoke planote, kjer se pojavlja mozaičen preplet gozda in območij v kmetijski rabi, predvsem travinja. Zaradi visokih nadmorskih višin in ostrih vremenskih razmer prevladujejo travniki in pašniki. Poselitev je redka, običajno v obliki zaselkov ali nestrnjenih naselij.

predalpska, kraška

Idrijsko – Cerkljansko (Črni Vrh)

5 planine

Značilne pašne planine so se razvile v alpskem in predalpskem svetu, na visokih nadmorskih višinah, kjer je kmetijska raba zaradi neugodnih razmer omejena na kratke poletne mesece. Poselitev je odraz zaostrenih razmer in rabe, na planinah prevladujejo strnjene skupine ali razpršeni pastirski stanovi ter staje za živino.

alpska, predalpska

Zajamniki

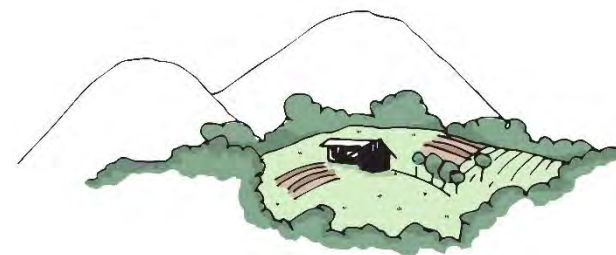
6 celki

Posamične odprtine v maski gozda, celki, so značilni za manjše izravnave na pobočjih alpskega in predalpskega sveta. Običajno so se na njih razvile po ena ali dve samotni kmetiji s pripadajočimi kmetijskimi zemljišči, ki jih obdaja gozd na strminah.

alpska, predalpska

Jezersko

7 travnata slemena, vrhovi in pobočja v hribovitem svetu

Travnata pobočja, slemena in vrhovi so značilni predvsem za kraški in predalpski svet, kjer ostre vremenske razmere onemogočajo rast visoke vegetacije; prevladujejo pašniki.

predalpska, kraška, primorska

Porezen

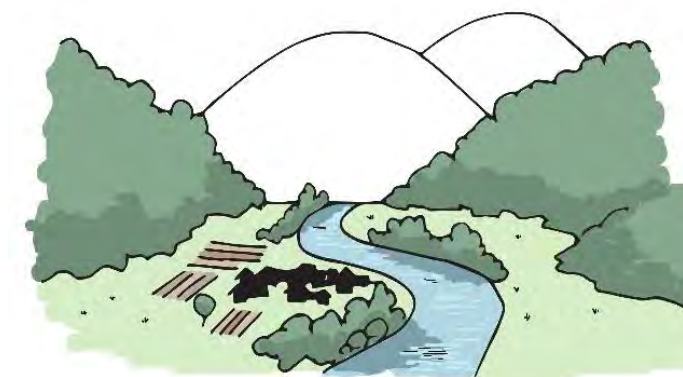
8 ozke rečne doline obdane s strnjnim gozdom

Globoke rečne doline alpskega in predalpskega sveta so obdane s strmimi gozdnimi pobočji ter melišči. Na ozkih ravninskih predelih so travniki, ob vodotoku pa obrežno rastje. Strnjena naselja so se razvila na širših izravninah vzdolž rek, medtem ko so na ožjih izravninah le posamezne hiše ali zaselki.

alpska, predalpska

Spodnja Idrija

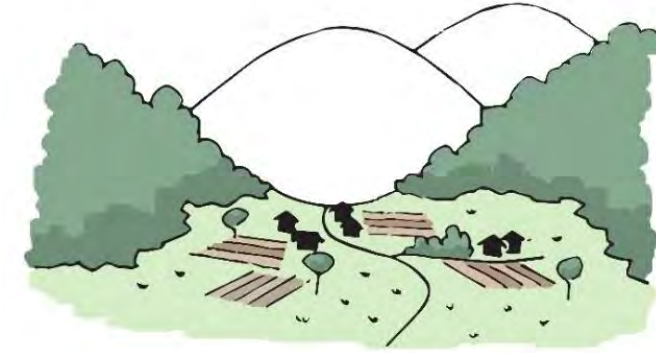
9 ledeniške doline z mozaično rabo

Ledeniške doline imajo značilno U obliko, ki jo je izoblikoval ledenik. Strma pobočja so poraščena z gozdovi, široko dolinsko dno pa je večinoma v kmetijski rabi, prevladuje travinje. Za ledeniški moreni se se ponekod izoblikovale jezerske kotanje. Lega, vrsta in obseg poselitve so odvisni od velikosti doline; ponekod se pojavljajo le posamezne hiše, kjer je več kmetijskih površin, pa tudi posamezni zaselki (Logarska dolina) ali celo večja naselja (Bohinj).

alpska

Bohinj

10 mozaična krajina na gričevju

Mozaičen preplet območij v kmetijski rabi, gozdnih zaplat ter manjših naselij in zaselkov je značilen za gričevje kraškega in subpanonskega sveta. Kulturno krajino zaznamujejo značilne obdelovalne terase, posamični manjši trajni nasadi, na strmejših in odročnih predelih pa zaraščanje.

subpanonska, kraška, primorska

Bela krajina / Suhor

11 mozaična kmetijska krajina s trajnimi nasadi na gričevju

Značilen je preplet kmetijskih površin na gričevju - tako trajnih nasadov (npr. vinogradi, sadovnjaki), kot tudi posameznih ornih in travnatih površin, s poselitvijo in gozdom. Poselitve se pojavlja na prisojnih pobočjih in slemenih v regionalno ali lokalno specifičnih poselitvenih vzorcih, medtem ko so gozdovi praviloma na strmejših, vlažnih in manj osončenih predelih.

subpanonska, kraška, primorska

predgorje Gorjancev

12 mozaična krajina kraških polj, ravnikov in presihajočih jezer

Širše uravnave med visokimi gozdnatimi grebeni dinarskega sveta potekajo v izraziti smeri SZ - JV. Travnate površine prekinjajo vodotoki z obrežno vegetacijo ter posamezna drevesa. Strnjena in mestoma raztegnjena naselja so skoncentrirana ob robovih polj, zunaj območja poplavljanja.

kraška

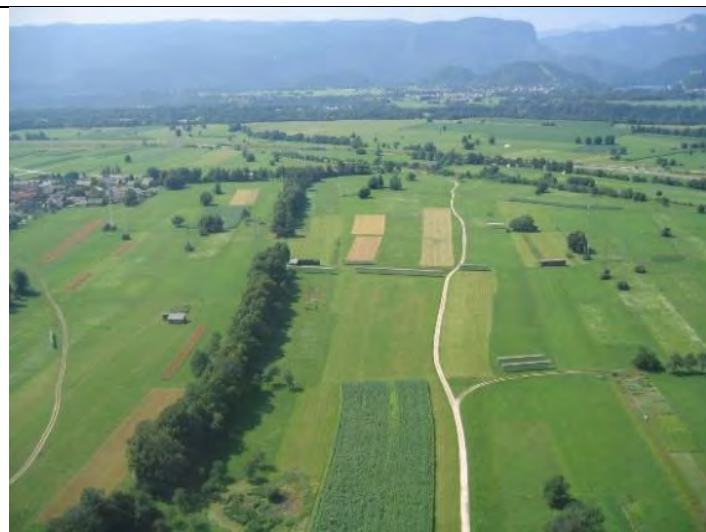
Cerkniško jezero

13 mozaična ravninska krajina

Preplet kmetijskih zemljišč, gozdov in poselitve na ravninah, kjer dodatno pestrost ustvarjajo posamezne krajinske prvine. Pogoste so večje prometnice in infrastrukturni koridorji. Poselitev na ravnini je običajno mrežno razporejena, strnjena ali raztegnjena naselja pa obdajajo kmetijske površine, členjene s posameznimi zaplatami ravninskih gozdov in/ali ostalimi prvinami (vodotoki z obrežno vegetacijo, melioracijski kanali, posamezna drevesa, kozolci, itd.).

predalpska, subpanonska

Radovljiška kotlina

14 kraške gmajne

Na plitvih kraških tleh prevladuje travinje. Svet kraških gmajn označujejo revna tla, reliefne značilnosti plitvega krasa in površinska skalovitost, ki otežujejo obdelavo in so glavni vzrok, da se ta območja zaraščajo.

kraška, primorska

Senožeška gmajna

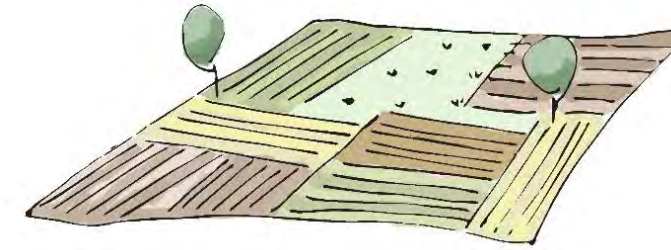

15 ravninska njivska krajina

Za krajinski vzorec so značilne obsežne sklenjene kmetijske površine na ravninah, z bodisi veliko, bodisi drobno členjeno parcelno strukturo, ki jih mestoma prekinjajo naselja in komunikacije ter vegetacijske prvine.

predalpska, subpanonska

Prekmurje (Murski Črnci)

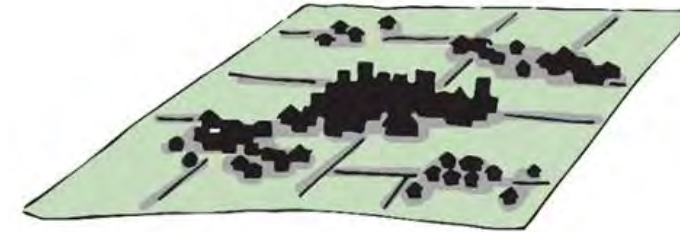

16 urbanizirane ravnine in kotline

Ravninsko krajino močno zaznamuje poselitev, pri kateri gre običajno za širjenje urbanega tkiva iz zgoščenega mestnega jedra. Tipološko je širitev raznorodna od območij stanovanjske gradnje do industrijskih in storitvenih območij. Zaradi manjše omejenosti se morfološki vzorec redči proti robovom poselitve kjer prehaja v razpršeno gradnjo. Širi se vzdolž komunikacij v eno ali več smeri v odvisnosti od lege naselja (sredi ravnine ali ob njenem robu). S širjenjem urbanizacije pogosto pride tudi do zlivanja z ostalimi (manjšimi) naselji.

subpanonska, predalpska, kraška

Ljubljana

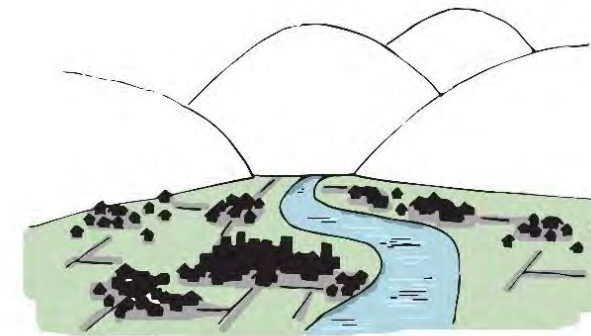

17 urbanizirane rečne doline

Vzorec zaznamuje urbanizacija dolinskega dna, ki je posledica razvoja industrije in/ali premogovništva. Doline so obdane z bolj ali manj strmimi gozdnatimi ali mozaičnimi pobočji in so strnjeno poseljene na dolinskem dnu ob vodotoku. Zaradi prostorske omejenosti se morfologija vzorca širi po dnu doline, njenem obrobju in delno po pobočjih z združevanjem vaških naselij v okolici mesta.

predalpska

Trbovlje

18 urbanizirana krajina na razgibanem terenu

Na gričevju kraškega sveta so se večja naselja razvila na uravninah ob vodotokih in se postopoma razširila na pobočja. Urbano strukturo členijo gozdne zaplate in vodotoki z obrežno zarastjo in jo povezujejo s kulturno krajino v zaledju naselij.

Kraške

Novo mesto

19 grajena in poseljena obala

Obalna mesta s svojo zgoščeno poselitvijo, prilagojeno posebnim razmeram, ustvarjajo značilne in prepoznavne vedute slovenskega obalnega prostora. Značilen je velik kontrast v morfološki strukturi med strnjnimi mestnimi jedri (npr. Koper, Izola, Piran) ter obsežnimi območji razpršene poselitve, ki se širijo v kulturno krajino v zaledju mest.

Primorska

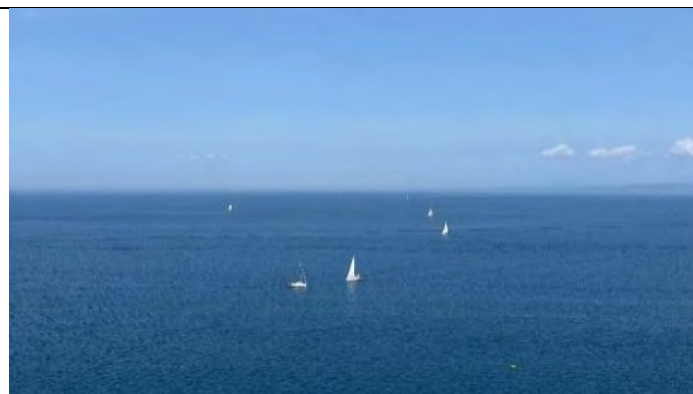
Izola

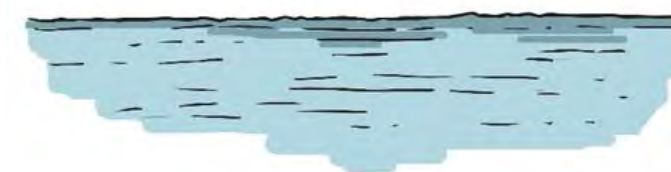
20 morje

Obsežna gladina morja - odprta vodna površina je enkraten krajinski vzorec, ki predstavlja pandan reliefno razgibani obali z značilno poselitvijo in vegetacijo.

primorska

Slovensko morje

21 strma obala s klifi

Za posamezne dele slovenske obale so značilni lapornati klifi, ki se strmo spuščajo v morje. Nedostopnost teh delov obale je vzrok za njihovo naravno ohranjenost. Kontrast med morsk gladino in strmimi klifi, na vrhu poraslimi z mediteransko vegetacijo, ustvarja privlačna in prepoznavna prizorišča.

Primorska

Strunjanski klif

22 soline

Soline z značilno ortogonalno strukturo solinskih polj in kanalov ter solinarskimi hišicami ustvarjajo značilno podobo obsežnih uravnanih površin na slovenski obali.

primorska

Sečoveljske soline

23 vodna in obvodna krajina

Na posameznih območjih ravninskega sveta in kotlin so se ob vodotokih ohranili visoka obrežna vegetacija, poplavni gozdovi, rečni rokavi, na območjih v vplivnem območju hidroelektrarn (npr. na Dravi in Savi) pa vodni kanali in akumulacijska oziroma pretočna jezera.

Subpanonska

Sava pri HE Brežice

24 mokrotne, poplavne rečne doline

25 (mozaična) krajina na valovitem kraškem terenu

26 planotast svet v kmetijsko-gozdni rabi

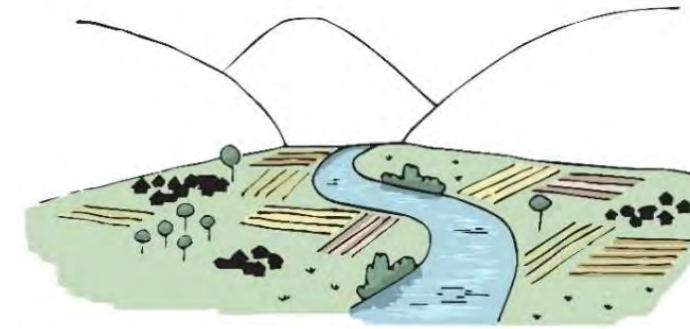
27 široke rečne doline s kmetijsko rabo

Značilno izravnano dno ob vodotoku, ki je pretežno v kmetijski rabi in obdano z nižjim gričevjem. Posamezna (manjša) naselja so običajno nanizana vzdolž doline in na njenih obronkih.

Primorska

Vipavska dolina

28 suha dolina

29 planote s prevladujočim travinjem

30 gozdnato gričevje

Krajine gozdnatih gričevij majo razgiban relief s strmimi pobočji in omejenimi možnostmi za obdelovanje in poselitev. Na strmih predelih prevladuje gozd, ob izravninah in na prisojnih pobočjih pa se izmenjavajo trajni nasadi, njive in travniki. Zaradi slabe prehodnosti prevladuje razložena poselitev s številnimi majhnimi naselji.

subpanonska, primorska

Haloze

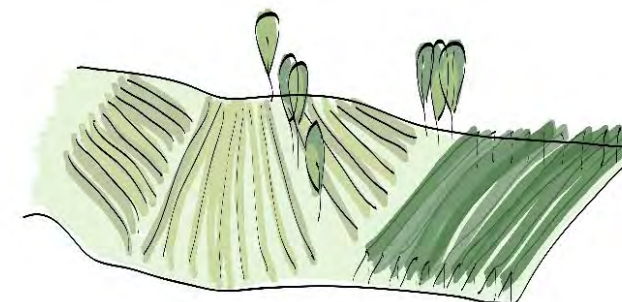
31 krajine trajnih nasadov

Kulturno krajino trajnih nasadov zaznamujejo obsežnejše površine predvsem intenzivno obdelanih trajnih nasadov, kot so sadovnjaki, vinogradi, hmeljišča in oljčniki. Pojavljajo se lahko na ravninskih delih, kot na primer hmeljišča v Celjski kotlini in nasadi jabolk na Krško-Brežiškem polju, ali kot vinogradi in nasadi oljk na prisojnih pobočjih po krajinah subpanonske in primorske regije.

subpanonska, primorska

Sremič nad Krškimi

32 hribovje v kmetijsko-gozdni rabi

33 valovita predgorja

4 Katalog krajinskih prvin

Podobno kot pri krajinskih vzorcih, je tudi seznam krajinskih prvin mogoče dopolnjevati. Posamezne prvine, ki so bile na seznam dodane med terenskimi popisi bomo v naslednji fazi preverili in se odločili o njihovi vključitvi na končni seznam.

Tip prvin	Prvina	Opis prvine	Merilo	Vir podatkov*
vodne	hudourniki	Potoki s strmim padcem in spremenljivo strugo		Topografske karte
	vodotoki	Tekoče vode s stalnim pretokom	Dolžina vodotoka vsaj 100 m, na kraškem svetu 20 m	DOF
	reke ponikalnice	Reke s kraškim izvrom (bruhalnikom), poniknejo v tla ob stiku z apnencem		Topografske karte
	mrtvice	Struge ali rokavi rek s stoječo vodo		DOF, topografske karte
	mlinščice	Vodotoki, speljani po umetnem kanalu iz izvornega vodotoka, ki so speljani nazaj vanj		DOF, topografske karte
	elektroenergetski in razbremenilni kanali	Širši kanali s protipoplavnimi nasipi	Nasipi višji od 2 m	DMV, DOF
	melioracijski jarki	Umetne ozke struge, večino leta napolnjene z vodo. Prisotna je obrežna in/ali vodna vegetacija, brežine in dno struge so brez betonskih utrditev.		Topografske karte, DMV: zaznani jarki širši od 5 m
	slapovi	Voda, ki prosto pada ali drsi po strmini, stalni slapovi	Višina na manjših vodotokih vsaj 5 m	
	izvirni in ponori	Kraji, kjer voda stalno prihaja, priteka iz zemlje na površje	Stalen dotok vode nad 2 l / min	Topografske karte
	manjša vodna zajetja (izvirni)	Objekti, ki opravljajo funkcijo vodohrama (zunanja zajetja)		Topografske karte
	kali, lokve	Manjše stoječe, nezaraščene vodne površine	Manjše vodne površine do 0,1 ha	DOF, topografske karte
	povirna mokrišča	Mokrotna območja s stoječo vodo/delno potopljena ob izviri vodotokov		
	jezera	Stalno stoječe vode		DOF
	akumulacijska jezera	Stoječe vode, ki so posledica zajezitve reke		DOF
	presihajoča jezera	Občasno prisotna stoječa voda (ki se na krasu pojavlja ob močnem deževju in v sušnih mesecih presahne)		DOF
	opuščene (ojezerjene) gramoznice	Opuščeno območje izkopa gramoza, ki je zalito s podtalnico; ustreza velikosti jezera/bajerja		DOF
	visoka barja	Območje debelih plasti šote, vrhnja plast nima več stika s talno vodo, pojavljanje na hladnih območjih z veliko padavinami	Talni tip šotna tla visokega barja	pedološka karta?
	nizka barja	Območja šotnih tal, ki so v stiku s podtalno vodo. Matična podlaga so gline in ilovice, oz. drobnozrnat in nepropusten aluvialni material.	Talni tipi: šotna tla nizkega barja, hipoglej, amfiglej, epiglej	Topografske karte
	ledeniki	Tokovi ledu v visokogorju ali v polarnem svetu, ki se zaradi lastne teže in gravitacije pomikajo v nižje lege		Topografske karte
	bajerji, ribniki	Kotanja s stoječo vodo naravnega ali umetnega nastanka	Večje od 0,1 ha	DOF, topografske karte
morje	Stoječa slana voda		DOF	
solinska polja	Prostori ob morju, urejeni za pridobivanje soli iz morske vode	Površina vsaj 2.500 m ² , delujoče in opuščene	DOF, Topografske karte	
mlake	Majhna stoječa, zaraščena sladkovodna telesa brez pretoka	Manjše vodne površine do 0,1 ha		
brzice v strugi				
vegetacijske	obvodna vegetacija	Lesnata in zelena vegetacija vzdolž vodotoka ali vodnega telesa	Razdalja do 10 m od vode, zelena vegetacija tudi več kot 10 m	DOF
	živice - mejice	Linearne strukture drevnine na travniških in na obdelovalnih terasah	Širina do 10 m, nestičnosti krošenj največ 10 %. Vsaj 80 % vrst v mejici mora biti avtohtonih	DOF
	drevoredi	Drevesa v vrsti: a) drevored na kmetijskih zemljiščih, uravnava in ob poteh, b) drevesa v vrsti na travnikih	Drevesa v vrsti: premer krošnje >4 m, krošnje nestične, razdalja med krošnjami največ 5 m	DOF
	omejki (robovi njiv)	Neoran rob polja/njive	Širine od 1 do 20 metrov	DOF

Tip prvin	Prvina	Opis prvine	Merilo	Vir podatkov*
	protivetrni nasadi	Drevesa, sajena v vrsti za namen zaščite proti sunkom vetra	Krošnje stične, širina nasada ni večja od višine dreves	Identifikacija na terenu
	posamezna drevesa	Soliter; na samem stoječe drevo	Premer krošnje vsaj 4 m.	DOF
	trstičja	Zelnata vegetacija ob vodnih telesih	Razdalja do 10 m od vode, ob zamočvirjenju tudi več	
	visokodebelni sadovnjaki	Sadna drevesa, sajena v gruče, linije ali raster na travnikih in terasah, okoli domačij.	Krošnje nestične, sajene starejše sorte sadnega drevja	DOF, javni pregledovalnik MKGP
	skupine dreves in grmovnic	Drevesa in grmovnice v skupkih, ločenih od gozda	Obseg največ 2.500 kvadratnih metrov, prekrivajoče krošnje	DOF
	zaplate gozda	Naravni ali polnaravni sestoj gozda	Obseg od 2.500 do 20.000 kvadratnih metrov, prekrivajoče krošnje	
	park/parkovni nasad/parkovni kompleks	Negovane površine z drevjem, travnimi površinami, rastlinjem	Mestni parki, grajski parki, javne zelene površine	
	steljniki	Gozdovi, v katerih se pridobiva stelja	Rastišče brez in praproti	
	mokrotni travniki	Močvirna, vlažna, mokrotna travišča na glinah in ilovicah, upoštevajo se vlažni travniki z ekstenzivno rabo	Konkavne forme reliefa na obrečnih tleh. Talni tipi: Oglejena tla - hipogleji in amfigleji.	
	jasa, košenica, senožet	Travnata površina v gozdnem sestoj, ki ni porasla z drevjem ali grmovjem	Minimalna površina 10 x 10 m oziroma jasna razvidnost iz letalskih posnetkov	DOF
	vinogradi	Površina, zasajena z vinsko trto (po padnicah ali v terasah) vključno s potmi in obračališči ter brežinami, če je vinograd v terasah.	Minimalna površina zajema je 500 m ² .	DOF, javni pregledovalnik MKGP
	hmeljišča	Površina za gojenje hmelja, na kateri so žičnica, obračališča in poti, potrebne za obdelavo. Vključuje površino hmeljišča v obdelavi oziroma v premeni.	Minimalna površina zajema je 500 m ² .	DOF, javni pregledovalnik MKGP
	intenzivni sadovnjak	Površina, zasajena s sadnimi vrstami, ki se obdelujejo s sodobnimi tehnologijami. Intenzivni sadovnjak zajema površino nasada skupaj z obračališči in potmi. Če je nasad v terasah, se upoštevajo brežine.	Minimalna površina zajema je 1000 m ² .	DOF, javni pregledovalnik MKGP
	oljčnik	Površina, zasajena z oljkami, med seboj oddaljenimi največ 20 metrov. Zunanji robovi oljčnika se upoštevajo na razdalji največ 10 m od debel oljk zasajenih na zunanjih robovih.	Minimalna površina zajema je 500 m ² .	DOF, javni pregledovalnik MKGP
reliefne	vrhovi	Najvišji del vzpetine, lahko je oblike zoba, špika, stožčast, kopast		Topografske karte
	grebeni	Stik dveh strmih/stenskih pobočij		DMV, topografske karte
	skalnate stene in pečine (tudi kraški rob)	Neporaščena skalna pobočja, prepadne skalne stene	Naklon višji od 70°	DOF
	podji	Razsežen, uravnan apnenčast svet v visokogorju, lahko nagnjen, zelo razčlenjen s kraškimi pojavi		DMV
	skalni pomoli	Skalna uravnava, ki štrli iz pobočja ali grebena		DOF, DMV
	melišča	Nasipališča grušča, neporasla, ob vznožjih skalnih sten ali strmih pobočij	Naklon 25° do 40°	DOF
	morene	Grebeni odloženih kamnin zaradi delovanja ledenika, navadno v obliki "bankin"		DOF, DMV
	balvani in skalni osamelci	Odtrgana ali navaljena gmota matične kamnine	Višja od 1,5 m in s tlorisno površino vsaj 4 m ²	DOF
	grbinasti travniki	Travnik v visokogorju z značilnimi "grbami"- vdolbinami in izboklinami, košen na roke	Grbe višine od 0,3 do 1,5 m na razdalji 2 do 3 m	DMV, tudi DOF
	rečna korita in kanjoni	Rečna korita; kanjon - ozka rečna dolina s strmimi, navadno navpičnimi pobočji		Topografske karte, DMV: zaznana korita širša od 5 m
	brzice, pragovi	Območja plitve, hitro tekoče vode z vidnimi skalami in (lehnjakovimi) pragovi		Preveritev na terenu
	požiralniki in bruhalniki (tudi estavele)	Odprtina kraškega nastanka, kjer vodotok ponikne (požiralnik), oziroma služi kot kraški izvir (bruhalnik) ali izvir in ponor hkrati (estavela)	Brezna s premerom vsaj 1m ²	DOF
	prodišča in sipine	Večja površina naplavljenega proda (ob vodotoku) in nasutega peska		DOF
	rečne terase - ježe	Stopničaste reliefne uravnave ob rekah		DMV
	vršaji	Pahljači podobni nanosi, ki jih naredi reka, potok ob izstopu iz ozkih stranskih dolin v širšo glavno dolino		DMV
	osamelci (na kraških poljih)	Vzpetine, ki se dvigajo iz sicer ravnega površja in niso del nobenega hribovja		DMV
	posebni geomorfološki pojavi: igle, okna	Skalne tvorbe v pobočjih (igle - zašiljene skalne gmote, okna - luknje v pobočjih)		

Tip prvin	Prvina	Opis prvine	Merilo	Vir podatkov*	
	koliševke	Udorne vrtače; porasle so lahko z drevjem, kotanje na krasu (prepadna območja in vidno dno)	Več 10 m široke in globoke	DOF, DMV, topografske karte	
	vrtače - kraške kotanje	Vrtače: kraške kotanje/globeli, uvala večja od vrtače in manjša od kraškega polja z značilnim neravnim dnom iz več vrtač	Vrtače do 10 m globoke in do 50 m široke	DOF, DMV, topografske karte	
	brezna (tudi ledenice)	Podzemna jama s strmimi vhodnimi stenami		Topografske karte	
	površinska skalovitost	Izraziti izdanki apnenca različnih višin in površin, v obliki skal štrlečih iz tal ali kamenja, ki ga je možno pobirati		DOF	
	suhozidi	Prostostoječi zid iz suho zlaganega kamna	Najmanj 5 m dolg in 0,5 m visok	DMV, podatkovni sloj suhozidov MKGP	
	podprte terase	S podpornimi zidovi (iz kamna) podprta stopnica za namen gojenja sadnega drevja in trte, tudi drugih pridelkov	Višina med 1 in 1,5 m	DMV, DOF	
	obdelovalne terase	Stopničasto oblikovan relief z mehкими prehodi za namen kmetijske obdelave (njive in travniki), pogosto obrasle z mejicami	Višina med 1 in 2 m		
	protipoplavni nasipi		DMV, DOF		
	klifi	Zemeljski nasip ob vodotoku ali stoječih vodah	Višji od 2 m	DMV	
	krnice	Prepadne stene na obali, nastale zaradi abrazije		Topografske karte	
	globeli	S treh strani amfiteatralno zaprte kotanje, skledi podobne kotline pod vrhovi gora, na eni strani odprte proti dolini		Topografske karte	
	soteske	Manjše, globlje vdolbine na valovitem terenu		DMV	
	prevali	Globoka ozka rečna dolina s strmimi, deloma skalnatimi pobočji		Topografske karte, DMV	
	hrbti	Močno znižan del v grebenu, ki zložno prehaja z ene strani grebena na drugo in omogoča prehod		DMV	
	suhe struge	Zabljen gorske vzpetine podolgovate oblike z bolj položnimi, navadno poraščenimi pobočji		DMV, DOF	
	uvale				
	jame				
naselja in kompleksne grajene	samotne kmetije	Domačija z zemljiščem v celku, ločena od drugih domačij do take mere, da med njimi ni funkcijskih povezav (Geografski atlas)			
	zaselki	Stopnja med samotno kmetijo in strnjnim naseljem, ali del naselja, ki ga sestavlja nekaj hiš ali kmetij brez oblikovanega središča (Geografski atlas)			
	razložena naselja	Nestrnjena poselitev z vmesnimi pasovi kmetijskih zemljišč na vrhovih slemen, po robovih dolin ali po pobočjih (Geografski atlas)			
	gručasta naselja	Gosto zazidano naselje grajeno kot strnjena celota brez večjih nezazidanih površin ali območja redke zazidave, posamezne stavbe se med seboj stikajo ali celo zraščajo (Geografski atlas)			
	obcestna naselja	Naselja z razporeditvijo objektov v nizu na eni ali obeh straneh prometnice, stavbe stojijo v isti smeri in si sledijo v vrsti (Geografski atlas)			
	suburbanizirana naselja	Naselja in vasi, preoblikovane zaradi urbanizacije z glavnimi prometnicami premočrtnih ali enostavnih oblik in razporeditvijo objektov, ki ni niti gručasta niti v nizu (Geografski atlas)			
	viadukti in mostovi	Jeklene, betonske ali iz kamna grajene konstrukcije, ki premoščajo doline in vodotoke			
	gospodarske cone, logistični terminali	Večja načrtno zgrajena območja s koncentracijo različnih gospodarskih dejavnosti v enotno oblikovanem, za gospodarske cone značilnem stavbnem fondu. Vrste gospodarskih con: industrijske cone, logistične cone, trgovske cone, tehnološki parki, mešane gospodarske cone			
	infrastrukturni koridorji	Linearne naprave in objekti v krajini, kot so prometno omrežje (AC, obvoznice, železnica), daljnovodi in drugi nadzemni linearni objekti za oskrbo z energenti			
	objekti in naprave za proizvodnjo električne energije	_ sončne elektrarne _ vetrne elektrarne _ hidroelektrarne _ jedrska elektrarna _ transformatorska območja			
	telekomunikacijska infrastruktura	Radijski in televizijski oddajniki in sprejemniki s pripadajočimi objekti			
	kamnolomi	Stalni, začasni ali opuščeni površinski kop za pridobivanje mineralnih surovin			
	letališča	Površina v vzletnimi, pristajalnimi in voznimi letalskimi stezami s pripadajočim terminalom			
	smučišča	Pobočje z žičnicami, krčitvami gozda, urejenim terenom, vodohrami, parkiriščem in drugo spremljevalno infrastrukturo			
		opuščena naselja, delno naseljena			
		veliki kmetijski objekti			
	vojaški poligon/strelišče				
enostavne grajene	kozolci (in ostale strukture za sušenje sena)	Enojni (stegnjeni) ali dvojni kozolec (toplar, kozolec na kozla ali na psa)			
	staje	Hlevi za govedo in ovce zlasti na planinah, v katerih živali niso privezane			

planšarski stanovi	Manjši leseni objekti na uravninah pobočij planin, pastirske koč
skednji in ostali gospodarski objekti izven naselij	Skednji, svigli, podi (tudi vrhhlevni), objekti grajeni iz lesa, namenjeni spravilu sena in opravi vezanim na spravilo sena. Navadno na kamniti podlagi
čebelnjaki	Leseni manjši objekti za čebelarjenje, navadno z dvokapno streho
mlini in žage	Objekti, vsaj delno zidani, ob vodotokih
solinarske hišice	Manjše zidane stavbe v ali ob robu solin
kapelice, kužna znamenja, razpela	Manjši sakralni objekti, razpela in kužna znamenja
cerkve, zvoniki	Prostostoječa sakralna stavba z zvonikom, ladjo in prezbitelijem, namenjena krščanskemu bogoslužju, pogosto prostorska dominantna
gradovi in utrdbe	Utrjeno poslopje ali skupina poslopij na strateško pomembnem položaju, zavarovana z okopom, obrambnim jarkom, obzidjem in stolpi
(vidni) arheološki ostanki	Vidne izkopanine in ostanki objektov v tleh oz. na površini tal
ostanki vojne in meje (bunkerji, jarki)	Objekti in ureditve v terenu za namen vojskovanja
klavže	Visoke rečne pregrade, zgrajene na manjših rekah in hudournikih za zbiranje vode z namenom plavljenja lesa
spomeniki (spominska obeležja)	Prostostoječe kiparsko ali arhitekturno delo v spomin na določeno osebo ali določen dogodek
hrami, zidanice, kleti	Manjše stavbe v vinogradih za hrambo vina. Hram: povsem lesen objekt na kamniti podlagi, zidanica: povsem zidan objekt, navadno iz kamna
pokopališča	Ograjeni in/ali urejeni, zasajeni, tlakovani odprti prostori okrog cerkva ali z mrliško vežico za pokopavanje umrlih
lovske opazovalnice	Lesena konstrukcija v obliki stolpa, ki se uporablja za opazovanje in odstrel divjadi
rastlinjaki	Fiksni ali premični objekti za gojenje vrtnin. Tipi rastlinjakov: steklenjaki, plastenjaki, tuneli ter tople grede
privezi za čolne, kopališča	
planinski dom/koča, logarnica	
kampi, glampingi	

5 Seznam splošnih usmeritev

V tem poglavju so prikazane splošne usmeritve po posameznih procesih in krajinskih vzorcih. Zaradi obsežnosti tabele je ta razdeljena na več zaporednih tabel. Prikazane so usmeritve za kombinacije spodaj naštetih vzorcev in procesov.

Krajinski vzorci	Procesi v krajini
- skalnat visokogorski svet	1. Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)
- gozdnata slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu	2. Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)
- gozdnate planote	3. Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)
- gozdnato gričevje	4. Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)
- planote v mozaični kmetijski rabi	5. Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)
- planine	6. Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)
- celki	7. Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)
- travnata slemena, vrhovi in pobočja v hribovitem svetu	8. Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacije, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)
- ozke rečne doline, obdane s strnjanim gozdom	9. Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)
- ledeniške doline z mozaično rabo	10. Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)
- mozaična kmetijska krajina na gričevju	11. Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)
- mozaična krajina s trajnimi nasadi na gričevju	12. Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)
- krajina trajnih nasadov	13. Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)
- mozaična krajina kraških polj, ravnikov in presihajočih jezer	14. Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetske in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)
- mozaična ravninska krajina	15. Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)
- kraške gmajne	16. Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)
- rečne doline pretežno v njivski rabi	17. Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba)
- ravninska njivska krajina	18. Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic
- urbanizirane ravnine in kotline	
- urbanizirane rečne doline	
- urbanizirana krajina na razgibanem terenu	
- grajena in poseljena obala	
- morje	
- strma obala s klifi	
- soline	
- vodna in obvodna krajina	

PROCESI	skalnat visokogorski svet	gozdnata slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu	gozdnate planote	gozdnato gričevje	
URBANI/INFRASTRUKTURNI RAZVOJ	Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)	Dodatnih objektov se v ta območja ne umešča razen izjem, povezanih s primarno rabo ali turistično-rekreativno rabo.	Dodatnih objektov se v ta območja ne umešča, razen izjem, povezanih s primarno rabo ali turistično-rekreativno rabo.	Dodatnih objektov se v sklenjena gozdna območja ne umešča.	Dodatnih objektov se v sklenjena gozdna območja ne umešča.
	Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)	Sprememba namembnosti je sprejemljiva le v turistično-rekreativno rabo. Obstoječe koče in zavetišča se obnavlja funkcionalno, vizualno zadržano z lokalno karakterističnimi materiali in brez oblikovnih posebnosti. Oblikovanje naj sledi lokalni tipiki.	Sprememba namembnosti je sprejemljiva le v turistično-rekreativno rabo. Obstoječe koče in zavetišča se obnavlja funkcionalno, vizualno zadržano z lokalno karakterističnimi materiali in brez oblikovnih posebnosti. Oblikovanje naj sledi lokalni tipiki.	Sprememba namembnosti je sprejemljiva le v turistično-rekreativno rabo. Obstoječe koče in zavetišča se obnavlja funkcionalno, vizualno zadržano z lokalno karakterističnimi materiali in brez oblikovnih posebnosti. Oblikovanje naj sledi lokalni tipiki.	Sprememba namembnosti je sprejemljiva le v turistično-rekreativno rabo. Obstoječe koče in zavetišča se obnavlja funkcionalno, vizualno zadržano z lokalno karakterističnimi materiali in brez oblikovnih posebnosti. Oblikovanje naj sledi lokalni tipiki.
	Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)	Novo turistično infrastrukturo se umešča v omejenem obsegu v obstoječa območja in brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd ter zunaj vidno izpostavljenih lokacij. Pri gradnji se je treba v čim večji meri prilagajati krajinskim značilnostim in uporabljati lokalna gradiva. Infrastruktura naj podpira usmerjanje obiska v naravnem okolju zunaj mirnih območij.	Novo turistično infrastrukturo se umešča v omejenem obsegu v obstoječa turistična območja in brez večjih posegov v gozd in značilne krajinske prvine (vrtače, barja...). Uporabljati je treba lokalno značilna gradiva in tipologijo gradnje. Infrastruktura naj podpira usmerjanje obiska v naravnem okolju zunaj mirnih območij. Počitniških objektov se ne gradi zunaj obstoječih ureditvenih območij.	Novo turistično infrastrukturo se umešča v omejenem obsegu v obstoječa turistična območja in brez večjih posegov v gozd in značilne krajinske prvine (vrtače, barja...). Uporabljati je treba lokalno značilna gradiva in tipologijo gradnje. Infrastruktura naj podpira usmerjanje obiska v naravnem okolju zunaj mirnih območij. Počitniških objektov se ne gradi zunaj obstoječih ureditvenih območij.	Novo turistično infrastrukturo se umešča v omejenem obsegu v obstoječa turistična območja in brez večjih posegov v gozd in značilne krajinske prvine (vrtače, barja...). Uporabljati je treba lokalno značilna gradiva in tipologijo gradnje. Infrastruktura naj podpira usmerjanje obiska v naravnem okolju zunaj mirnih območij. Počitniških objektov se ne gradi zunaj obstoječih ureditvenih območij.
	Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)	Prometno infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd, pod vidno izpostavljene grebene in na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov), združevati z drugimi nujnimi posegi v prostor (npr. protipožarne preseke)	Prometno infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd in na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov), združevati z drugimi nujnimi posegi v prostor (npr. protipožarne preseke)	Pri umeščanju prometne infrastrukture naj se upošteva geomorfologijo terena in v gozd posega v čim manjši meri. Kjer je to mogoče in smiselno, naj se uporablja obstoječe koridorje.	Pri umeščanju prometne infrastrukture naj se upošteva geomorfologijo terena in v gozd posega v čim manjši meri. Kjer je to mogoče in smiselno, naj se uporablja obstoječe koridorje.
	Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd, pod vidno izpostavljene grebene in na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov), združevati z drugimi nujnimi posegi v prostor (npr. protipožarne preseke)	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd in na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov), združevati z drugimi nujnimi posegi v prostor (npr. protipožarne preseke).	Energetsko infrastrukturo se umešča na način, da se ne povzroči prevelikega vpliva na geomorfologijo in gozd, če je mogoče in smiselno znotraj obstoječih koridorjev.	Energetsko infrastrukturo se umešča na način, da se ne povzroči prevelikega vpliva na geomorfologijo in gozd, če je mogoče in smiselno znotraj obstoječih koridorjev.
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA	Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)	Ohranja se gozdne sestoje z varovalno funkcijo. Sklenjenih gozdnih sestojev se ne krči za namen pridobivanja obdelovalnih površin.	Krčitve sklenjenih gozdnih sestojev niso dopustne za namen širjenja kmetijskih obdelovalnih površin. Če že, naj se intenzifikacija kmetijstva umika na območja zaraščanja. Ohranja naj se gozdni rob.	V omejenem obsegu je dopustno širiti kmetijske površine na območja, ki so bila v preteklosti kmetijska in so se zarasla. Širjenje kmetijskih območij naj ne spreminja značaja krajine.	V omejenem obsegu je dopustno širiti kmetijske površine na območja, ki so bila v preteklosti kmetijska in so se zarasla. Širjenje kmetijskih območij naj ne spreminja značaja krajine.
	Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)	Širitev pašnikov in košenic se izvaja predvsem na območjih zaraščanja.	Širitev pašnikov in košenic se izvaja predvsem na območjih zaraščanja.	V omejenem obsegu je dopustno širiti kmetijske površine na območja, ki so bila v preteklosti kmetijska in so se zarasla. Širjenje kmetijskih območij naj ne spreminja značaja krajine.	V omejenem obsegu je dopustno širiti kmetijske površine na območja, ki so bila v preteklosti kmetijska in so se zarasla. Širjenje kmetijskih območij naj ne spreminja značaja krajine.
	Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)	/	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja.	Povečevanje parcel je dopustno, če se ob tem ohranja mozaičnost krajine.	Povečevanje parcel je dopustno, če se ob tem ohranja mozaičnost krajine.
	Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)	Krajinskih prvin se praviloma ne odstranjuje	Krajinskih prvin se praviloma ne odstranjuje	Krajinskih prvin se praviloma ne odstranjuje.	Krajinskih prvin se praviloma ne odstranjuje.
	Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)	Gradnja posamičnih kmetijskih objektov se lahko izvaja zunaj vidno izpostavljenih lokacij in z uporabo lokalnega gradiva.	Gradnja posamičnih kmetijskih objektov se lahko izvaja zunaj vidno izpostavljenih lokacij in z uporabo lokalnega gradiva.	Gradnja posamičnih kmetijskih objektov se lahko izvaja zunaj vidno izpostavljenih lokacij in z uporabo lokalnega gradiva.	Gradnja posamičnih kmetijskih objektov se lahko izvaja zunaj vidno izpostavljenih lokacij in z uporabo lokalnega gradiva.

PROCESI	skalnat visokogorski svet	gozdnata slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu	gozdnate planote	gozdnato gričevje	
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/P OSODABLJANJE GOZDARSTVA	Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)	Obstojećih gozdnih združb se ne nadomešča z nasadi hitrorastočih vrst	Obstojećih gozdnih združb se ne nadomešča z nasadi hitrorastočih vrst	Obstojećih gozdnih združb se ne nadomešča z nasadi hitrorastočih vrst.	Obstojećih gozdnih združb se ne nadomešča z nasadi hitrorastočih vrst.
	Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)	Zaradi načina gospodarjenja z gozdom naj se ne spreminja značaj krajine (gozdnatost slemen in vrhov)	Zaradi načina gospodarjenja z gozdom naj se ne spreminja gozdnati značaj krajine.	Zaradi načina gospodarjenja z gozdom naj se ne spreminja gozdnati značaj krajine.	Zaradi načina gospodarjenja z gozdom naj se ne spreminja gozdnati značaj krajine.
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)	Površinski kopov se praviloma ne umešča na vidno izpostavljene lokacije in jih je treba sproti sanirati, praviloma s pogoditvijo in urejanjem gozdnega roab. Posebej kritični so posegi v slemena ali vrhove.	Površinski kopi naj se praviloma umaknejo iz robov planot v notranjost na vidno čim manj izpostavljene lokacije. Ob posegu je treba sanirati novonastali gozdni rob.	Površinske kope se praviloma locira na območja, ki niso vidno izpostavljena in so umaknjena od gozdnega roba.	Površinske kope se praviloma locira na območja, ki niso vidno izpostavljena in so umaknjena od gozdnega roba.
	Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetska in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)	Vodne infrastrukture se praviloma ne umešča na vidno izpostavljene lokacije. Pri poseganju se stremi k čim manjšemu odstranjevanju gozdov, pri čemer je treba sanirati gozdni rob, ki nastane zaradi posega, in vodne objekte oblikovati čim bolj sonaravno. Posebej kritični so posegi v slemena ali vrhove.	Vodna infrastruktura naj se praviloma umakne iz robov planot v notranjost na vidno čim manj izpostavljene lokacije. Ob posegu je treba sanirati novonastali gozdni rob.	Vodna infrastruktura naj se umakne na vidno manj izpostavljene lokacije. Po izgradnji je treba sanirati novonastali gozdni rob.	Vodna infrastruktura naj se umakne na vidno manj izpostavljene lokacije. Po izgradnji je treba sanirati novonastali gozdni rob.
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABE	Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	Z vidika ohranjanja krajinske pestrosti je opuščanje rabe (travinja) v teh območjih nezaželeno.	Z vidika ohranjanja krajinske pestrosti je opuščanje rabe (travinja) v teh območjih nezaželeno.	Z vidika ohranjanja krajinske pestrosti je opuščanje rabe v teh območjih nezaželeno.	Z vidika ohranjanja krajinske pestrosti je opuščanje rabe v teh območjih nezaželeno.
	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)	/	/	/	/
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE	Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkljansko jezero, Ljubljansko barje)	/	Revitalizacija pašnikov in košenic z ekstenzivno rabo za ohranitev travinja, pogozdovanje na krčitvah za ohranitev gozdnatega značaja	Spodbuja se način rabe, ki podpira ali izboljšuje biotsko raznovrstnost in krajinsko pestrost teh območij (npr. ekstenzivni travniki sredi gozda, itd.).	Spodbuja se način rabe, ki podpira ali izboljšuje biotsko raznovrstnost in krajinsko pestrost teh območij (npr. ekstenzivni travniki sredi gozda, itd.).
	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Učne poti in opazovalnice se vzpostavlja s čim manj gradbenimi posegi. Pri tem je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve	Pri vzpostavljanju učnih poti in opazovalnic je treba v čim večji meri uporabljati obstoječe poti in gozdne ceste. Uporabljati je treba lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve	Turistično in izobraževalno infrastrukturo se umešča na območja, ki so dostopna in kjer ni pričakovati prevelikega vpliva na naravne kakovosti, vključno z ohranjanjem mirnih območij.	Turistično in izobraževalno infrastrukturo se umešča na območja, ki so dostopna in kjer ni pričakovati prevelikega vpliva na naravne kakovosti, vključno z ohranjanjem mirnih območij.

PROCESI	planote v mozaični kmetijski rabi	planine	celki	travnata slemena, vrhovi in pobočja v hribovitem svetu	
URBANI/INFRASTRUKTURNI RAZVOJ	Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)	Širitev poselitve se omeji na ureditvena območja naselij oz. njihovo obrobje, kjer je to sprejemljivo z vidika ohranjanja značilnega vzorca poselitve, morfologije naselij in njihovih robov.	Dodatnih objektov se v ta območja ne umešča.	Prednost se daje prenovam. Po možnosti se dodatnih objektov ne umešča. Ohranja se tradicionalno obliko razpršene-poselitve celkov ter omejuje gradnjo dodatnih stavb in dograditve, da se ohrani morfološko strukturo.	Dodatnih objektov se praviloma ne umešča. Ohranja se tradicionalno obliko naselij in razpršene poselitve. Zagotavlja se cezure med deli naselij ter preprečuje novo razpršeno pozidavo.
	Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)	Pozidava se usmerja znotraj obstoječih ureditvenih območij naselij. Novogradnje naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost se daje obnovi obstoječih planšarskih stanov, ki naj bodo obnovljeni v prvotnih gabaritih in arhitekturni tipiki z lokalno značilnimi materiali. Novi pristopi arhitekturnega oblikovanja niso sprejemljivi. Spremembe namembnosti naj bodo omejene na osnovno dejavnost planin in turizem.	Prednost pred novogradnjami se daje prenovi obstoječih objektov. Pri prenovah in umeščanju novih objektov se upošteva obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost pred novogradnjami se daje prenovi obstoječih objektov. Obstoječe koče in zavetišča se obnavlja funkcionalno, vizualno zadržano z lokalno karakterističnimi materiali in brez oblikovnih posebnosti, sledi se lokalni tipiki.
	Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)	Novo turistično infrastrukturo je možno umeščati v omejenem obsegu v obstoječa turistična območja in brez večjih posegov v značilne krajinske prvine (vrtače, barja...). Uporabljati je treba lokalno značilna gradiva ter način gradnje.	Novih počitniških objektov in druge infrastrukture se na planine ne umešča. Pri spremembi namembnosti obstoječih kmetijskih objektov v počitniške je treba ohranjati značilna gradiva in obstoječe gabarite objektov.	Na območja celkov se ne umešča turistične infrastrukture in novih počitniških objektov; izjema so preureditve obstoječih objektov v turistične enote v manjšem obsegu (turizem na kmetiji).	Novo turistične infrastrukture se v ta krajinski vzorec praviloma ne umešča. Pri prenovi se ohranja gabarite in uporablja lokalno značilna gradiva
	Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)	Prometno infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd in na osnovi usmeritev za krajino.	Novih cestnih povezav se ne gradi. Pri vzdrževanju obstoječih cest naj se uporablja tradicionalne materiale (asfaltiranje kolovozov je neustrezno).	Prometno infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov) (glej usmeritve v nalogi "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO").	Prometno infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)
	Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd in na osnovi usmeritev za krajino.	Energetske infrastrukture se praviloma ne umešča na planine, izjemoma se dovoljuje strešne sončne elektrarne za potrebe planinskih koč. Tradicionalne planšarije v izjemnih in prepoznavnih krajinah [???].	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov) (glej usmeritve v nalogi "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO").	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati brez večjih posegov v geomorfologijo in gozd ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA	Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)	Intenzifikacija kmetijske rabe je ustrezna v obsegu in na način, ki ne spreminja značaja krajine, pri tem se ne odstranjuje značilnih krajinskih prvin.	Na planinah se ohranja pašna raba kmetijskih površin.	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje je primerna v obsegu in na način, ki ne spreminja značaja krajine in njenih prepoznavnih krajinskih značilnosti (predvsem relief).	/
	Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)	Manjše krčitve opuščanih in zaraščajočih površin naj se izvajajo.	Izvaja se krčitve opuščanih zemljišč za namene širjenja pašnikov.	Krčitve opuščanih in zaraščajočih površin se izvaja v obsegu, ki ne spreminja značaja vzorca celka. V gozdni rob se za namen pridobivanja novih kmetijskih površin posega le, če so bile izrabljene že vse druge razpoložljive prostorske možnosti. Za vse krčitve večjega obsega se izdelava krajinska zasnova.	Novih kmetijskih površin se v tem vzorcu praviloma ne umešča.
	Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja mozaični značaj krajine in značilne prvine - prednost imajo površine v enaki aktivni rabi.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja mozaični značaj krajine in značilne prvine - prednost imajo površine v enaki aktivni rabi.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja značaj krajine in značilne prvine - prednost imajo površine v enaki aktivni rabi.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja značaj krajine in značilne prvine
	Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)	Odstranitev krajinskih prvin je dopustna le v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine.	Krajinskih prvin se ne odstranjuje, še posebno ne tistih, ki sooblikujejo značaj krajine (npr. grbinasti travniki).	Odstranitev krajinskih prvin je dopustna le v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine.	Odstranitev krajinskih prvin je dopustna le v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine.
	Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)	Pri gradnji posameznih kmetijskih objektov je treba upoštevati lokalne značilnosti glede umeščanja v prostor in uporabe gradiva, ne postavlja se jih v značilne vedute. Če je le mogoče se jih umešča ob obstoječe komunikacije in v skupine.	Na planinah je dovoljeno graditi kmetijske objekte, ki služijo pašni rabi planin (npr. sirarstvo). Lokacija, način razmestitve, gabariti in gradiva objektov naj sledijo tradicionalnim. Za večje širitve se izdelava krajinska zasnova in/ali OPPN.	Pri umeščanju novih objektov za potrebe kmetijske proizvodnje se upošteva tipologijo razmestitve in gradnje objektov, uporablja se lokalno gradivo.	Gradnja kmetijskih objektov naj pri lokaciji, načinu razmestitve, gabaritih in gradivih sledi lokalnim značilnostim.

PROCESI	planote v mozaični kmetijski rabi	planine	celki	travnata slemena, vrhovi in pobočja v hribovitem svetu	
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE GOZDARSTVA	Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca, da se ohranja razmerje med odprtimi in pogozdenimi predeli.	Planin se ne pogozduje s hitrorastočimi drevesnimi vrstami.	Celkov se ne pogozduje s hitrorastočimi drevesnimi vrstami.	Travnatih slemen, vrhov in pobočij se ne pogozduje.
	Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)	Načini gospodarjenja z gozdom naj ne spreminjajo mozaičnega značaja krajine. Obseg pridobivanja gradbenega materiala naj se prilagodi mozaičnosti krajine. Robove posega naj se sproti sanira z značilnimi krajinskimi prvini, ki tvorijo mozaičnost. Poseg naj se po možnosti izvede v fazah, ki po obsegu sledijo tipični zaplati mozaika.	Na planinah je prepovedano trajno skladiščiti les, začasno skladiščenje manjših količin je dovoljeno.	Na območju celkov je dovoljeno skladiščiti le les iz gozdov, ki pripadajo kmetiji. Krčitve se prednostno usmerja na območja, ki so primernejša za kmetijsko rabo (manj strma, na robu travnatega sveta).	/
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)	Obseg pridobivanja gradbenega materiala naj se prilagodi mozaičnosti krajine. Robove posega naj se sproti sanira z značilnimi krajinskimi prvini, ki tvorijo mozaičnost. Poseg naj se po možnosti izvede v fazah, ki po obsegu sledijo tipični zaplati mozaika.	Na planinah naj se ne vzpostavlja kopov za pridobivanje mineralnih surovin.	V celkih se praviloma ne izvaja pridobivanje gradbenega materiala in mineralov.	Na travnatih slemenih in pobočjih v hribovitem svetu se praviloma ne izvaja pridobivanje gradbenega materiala in mineralov.
	Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetski in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)	Izgradnja vodne infrastrukture naj sledi vzorcem mozaične krajine in se prilagaja obstoječim prvini. Zlasti linijske poteze naj ne ustvarjajo nove geometrije (npr. dolgih presekov mozaičnosti) temveč naj upoštevajo obstoječe strukture (npr. z zamiki trase). Ploskovni posegi (npr. zajetja) naj sledijo tipični zaplati mozaika in naj ne ustvarjajo večjih odprtih površin, ki niso skladna z mozaičnostjo.	Vodna infrastruktura naj sledi obstoječim krajinskim prvini, v planine naj se umešča v manjšem merilu, zlasti za potrebe planine. Uporabljajo naj se tradicionalne oblike vodnih prvini (npr. kali). Linijski posegi naj sledijo robovom planine, zlasti če so ti gozdnati.	Izgradnja vodne infrastrukture naj poteka po robovih celkov. Posege v gozdno matico je treba čim prej sanirati, linijske posege pa načrtovati tako, da se čim bolj zarastejo in ne spreminjajo bistveno vzorca celkov. Ploskovni posegi naj sledijo strukturi celkov in naj bodo podobne površine.	Vodna infrastruktura naj se ne umešča na vidno izpostavljene lokacije. Posegi naj bodo čim bolj sonaravni, brežine zatravljene (npr. pri vodnih zajetjih).
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABE	Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	Z vidika ohranjanja značaja krajine je opuščanje rabe v teh območjih nezaželeno, a je dopustno v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Ohranjanje in vzdržuje se obstoječi gozdni rob. Ohranjanje rabe na planinah je prioriteto z vidika ohranjanja prepoznavnosti kulturne krajine.	Ohranjanje in vzdržuje se obstoječi gozdni rob. Z vidika ohranjanja krajinske pestrosti in kulturne krajine je ohranjanje rabe na teh območjih prioriteta.	Z vidika ohranjanja krajinske pestrosti je opuščanje rabe (travinja) v teh območjih nezaželeno.
	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)	Z vidika ohranjanja značaja krajine je ekstenzifikacija rabe v teh območjih nezaželeno, a se lahko izvaja v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Ekstenzivna raba se izvaja, dokler se z njo ohranja krajinski vzorec, pašna in druga ekstenzivna kmetijska raba.	Ekstenzivna raba je ustrezna, dokler se z njo ohranja krajinski vzorec celka, pašna, travniška in druga ekstenzivna kmetijska raba.	Ekstenzifikacija kmetijske rabe se izvaja, dokler se z njo ohranja krajinski vzorec.
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE	Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkljansko jezero, Ljubljansko barje)	Kmetovanje, prilagojeno manjšim parcelam in s poudarkom na ohranjanju krajinskih prvini, zlasti vegetacijskih, ekstenzivna raba travniških površin.	Ohranjanje in spodbujanje pašništva in obnova pastirskih stanov z izvornimi tehnikami in gradbenimi materiali. Za večje posege, ki bi spremenili značaj krajine, je treba izdelati krajinsko zasnovo.	Ekstenzivna raba travniških površin in kmetovanje s poudarkom na ohranjanju krajinskih prvini, zlasti vegetacijskih in vodnih.	Ohranitev naravne zarasti travinja in omejevanje procesov zaraščanja z ekstenzivno rabo na stiku z gozdom.
	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Pri vzpostavljanju učnih poti in opazovalnic je treba v čim večji meri uporabljati obstoječe poti. Pri gradnji novih je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Učne poti in opazovalnice se vzpostavlja z čim manj novimi gradbenimi posegi in z uporabo lokalnih gradiv. Ohranjati je treba pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Učne poti in opazovalnice se vzpostavlja z čim manj novimi gradbenimi posegi. Uporabljati je treba lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Učne poti in opazovalnice se vzpostavlja z čim manj novimi gradbenimi posegi. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.

PROCESI	ozke rečne doline, obdane s strnjenim gozdom	ledeniške doline z mozaično rabo	mozaična kmetijska krajina na gričevju	mozaična krajina s trajnimi nasadi na gričevju	
URBANI/INFRASTRUKTURNI RAZVOJ	Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)	Širitev poselitve se usmerja na površine zunaj obvodnega sveta in strmih pobočij. Gradnja objektov naj bo primerno oddaljena od vodotokov umaknjena na rob doline. Preprečuje se nova poselitve, ki bi pomenila vizualno in funkcionalno "zapiranje" doline z velikimi posegi v njeno dno/sredino.	Širitev poselitve se omejuje na površine, kjer s tem ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Karakterističen poselitveni vzorec naselij naj se ohranja, preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij.	Širitev poselitve se omejuje na površine, kjer s tem ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Karakterističen poselitveni vzorec naselij naj se ohranja, preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Tradicionalno razpršeno poselitev se ohranja v obstoječih okvirih in striktno omejuje dograjevanje.	Širitev poselitve se omejuje na površine, kjer s tem ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Karakterističen poselitveni vzorec naselij naj se ohranja, preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Tradicionalno razpršeno poselitev se ohranja v obstoječih okvirih in striktno omejuje dograjevanje.
	Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)	Prednost pred novogradnjami se daje prenovi obstoječih objektov. Pri prenovah in umeščanju novih objektov se upošteva obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.
	Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)	Objekti za turistične nastanitve se uredijo znotraj že obstoječih ureditvenih območij; v obrečni prostor se ne umešča novih objektov	Objekti za turistične nastanitve se uredijo znotraj že obstoječih ureditvenih območij; v obrečni prostor se ne umešča novih objektov	Novo turistično infrastrukturo se umešča v omejenem obsegu v obstoječa turistična območja in brez večjih posegov v značilne krajinske prvine. Uporabljati je treba lokalno značilna gradiva in tipologijo gradnje	Turistične nastanitve naj se praviloma urejajo v okviru obstoječih objektov, značilnih za območje (zidanice, hrami, kmetije). Novo turistično infrastrukturo se umešča v omejenem obsegu v obstoječa turistična območja in brez večjih posegov v značilne krajinske prvine. Uporabljati je treba lokalno značilna gradiva in način gradnje.
	Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)	Prometna infrastruktura se umešča ob robove dolin, s čim manjšimi posegi v obrečni prostor ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov).	Prometna infrastruktura se umešča ob robove dolin, s čim manjšimi posegi v obrečni prostor ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov).	Prometna infrastruktura se umešča ob robove dolin, s čim manjšimi posegi v obrečni prostor ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov).	Prednostno se vzdržuje obstoječa prometna infrastruktura. Pred umeščanjem nove infrastrukture je potrebno izdelati presojo vplivov na krajino po priporočilih iz naloge "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO".
	Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)	Energetska infrastruktura se umešča ob robove dolin, s čim manjšimi posegi v obrečni prostor ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov).	Energetska infrastruktura se umešča ob robove dolin, s čim manjšimi posegi v obrečni prostor ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov).	Energetska infrastruktura se umešča ob robove dolin, s čim manjšimi posegi v obrečni prostor ter na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov).	Prednostno se vzdržuje obstoječa energetska infrastruktura. Pred umeščanjem infrastrukturnih objektov je potrebno izdelati presojo vplivov na krajino po priporočilih iz naloge "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO".
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA	Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)	Intenzivno kmetijsko rabo se odmika zunaj priobalnih zemljišč; ohranja se krajinske prvine kot so obrežna vegetacija, živice, gruče dreves in posamična drevesa	Intenzifikacija kmetijske rabe se izvaja v obsegu in na način, ki ne spreminja značaja krajine, pri tem se ne odstranjuje značilnih krajinskih prvin	Intenzifikacija kmetijske rabe se izvaja v obsegu in na način, ki ne spreminja značaja krajine, pri tem se ne odstranjuje značilnih krajinskih prvin	Intenzifikacija kmetijske rabe se izvaja v obsegu in na način, ki ne spreminja značaja krajine. Ohranja naj se značilnosti trajnih nasadov (terase, usmerjenost vinogradniških vrst) in značilne krajinske prvine, kot so drevoredi in posamezna drevesa.
	Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščeni in zaraščajočih zemljišč ter gozda)	Pri širitvi kmetijstva na opuščena zemljišča se ohranjajo krajinske prvine kot so obrežna vegetacija, živice in zaplate nižinskega poplavnega gozda.	Širitev kmetijstva na opuščena zemljišča se izvaja, pri tem se ohranjajo krajinske prvine kot so obrežna vegetacija, živice in zaplate nižinskega poplavnega gozda	Širitev kmetijstva na opuščena zemljišča se izvaja, pri tem se ohranjajo krajinske prvine kot so živice in zaplate gozda.	Širitev kmetijstva na opuščena zemljišča se izvaja, pri tem se ohranjajo krajinske prvine kot so živice in zaplate gozda.
	Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)	Pri povečanju in zaokroževanju parcel je treba ohranjati značaj krajine in značilne prvine, kot so mejice.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja mozaični značaj krajine in značilne krajinske prvine kot so gruče dreves, mejice in obvodna vegetacija.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja mozaični značaj krajine in značilne prvine - gruče dreves, zaplate gozda.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja mozaični značaj krajine in značilne krajinske prvine - gruče dreves, zaplate gozda, vinogradniške terase.
	Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)	Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine. Praviloma se ne odstranjuje obvodne vegetacije in nižinskih poplavnih zaplat gozda	Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine. Praviloma se ne odstranjuje obvodne vegetacije, živic in nižinskih poplavnih zaplat gozda.	Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine. Praviloma se ne odstranjuje živic in posameznih dreves	Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine. Ohranja se visokodebelne sadovnjake in oljčnike ter vinograde glede na prevladujoč ali značilen princip sajenja (v terasah ali po padnicah).
	Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)	Gradnja kmetijskih objektov je možna zunaj obrečnega prostora. Umeščanje v krajino in uporaba gradiv naj sledi lokalnim značilnostim.	Pri gradnji posameznih kmetijskih objektov je treba upoštevati lokalne značilnosti glede umeščanja v prostor in uporabe gradiva, ne postavlja se jih v značilne vedute, če je le mogoče se jih umešča ob obstoječe komunikacije in v skupine.	Pri umeščanju novih objektov za potrebe kmetijske proizvodnje se upošteva tipologijo razmestitve in gradnje objektov, uporablja se lokalno gradivo.	Pri gradnji posameznih kmetijskih objektov je treba upoštevati lokalne značilnosti glede umeščanja v prostor in uporabe gradiva, ne postavlja se jih v značilne vedute, če je le mogoče se jih umešča ob obstoječe komunikacije in v skupine.

PROCESI	ozke rečne doline, obdane s strnjenim gozdom	ledeniške doline z mozaično rabo	mozaična kmetijska krajina na gričevju	mozaična krajina s trajnimi nasadi na gričevju
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/P OSODABLJANJE GOZDARSTVA	Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca.	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca
	Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)	Načini gospodarjenja z gozdom naj ne spreminjajo gozdnega značaja pobočij. Krčitve se prednostno usmerja na območja, ki so primernejša za kmetijsko rabo in so se zarasla.	Načini gospodarjenja z gozdom naj ne spreminjajo mozaičnega značaja krajine	Načini gospodarjenja z gozdom naj ne spreminjajo mozaičnega značaja krajine
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj poteka na vidno manj izpostavljenih delih doline in naj ne spreminja bistveno tipičnih pogledov vzdolž doline. V vodotoke se praviloma ne posega. Posebno pozornost je treba nameniti urejanju odvodnjavanja, da ne pride do poslabšanja kakovosti vodotokov.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj poteka na vidno manj izpostavljenih območjih, kadar je to na robovih dolin čim nižje. V vodotoke naj se ne posega. V čim večji meri naj se upošteva mozaičnost prostora. Ohranja naj se prehodnost prostora v prečnih in vzdolžnih smereh.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj poteka na vidno manj izpostavljenih območjih, pravilo ne na vrhovih gričev. V čim večji meri je treba ohranjati značilne trajne nasade. Poseg naj upošteva in sledi gabaritom teras trajnih nasadov, če so prisotni v območju.
	Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetski in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)	Posegi naj se izvajajo z uporabo lokalno značilnih materialov. Pri poseganju v vodotok naj se stremlji k večfunkcionalni rabi in omogočanju dostopov in rabe vodotokov. Linijski posegi naj bodo čim bolj skladni z usmerjenostjo doline.	Vodna infrastruktura naj čim manj spreminja mozaično strukturo prostora. Linijski posegi naj sledijo mejam zaplat in ne odpirajo prostora. Ploskovni posegi naj upoštevajo strukturo in velikosti zaplat. Ohranjati je treba zveznost in prehodnost dolin v prečnih in vzdolžnih smereh.	Vodna infrastruktura naj čim manj spreminja mozaično strukturo prostora. Linijski posegi naj sledijo mejam zaplat in ne odpirajo prostora. Ploskovni posegi naj upoštevajo strukturo in velikosti zaplat. Izogibati se je treba vidno bolj izpostavljenim območjem, za posege naj se zbirajo zlasti doline med griči.
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABA	Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	Ohranja in vzdržuje se obstoječi gozdni rob, opuščanje zemljišč je z vidika krajinske pestrosti nezaželeno.	Z vidika ohranjanja značaja krajine je opuščanje rabe v teh območjih nezaželeno, a je dopustno v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Z vidika ohranjanja značaja krajine je opuščanje rabe v teh območjih nezaželeno, a je ustrezno v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.
	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)		Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja krajine nezaželeno, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja krajine nezaželeno, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE	Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkljansko jezero, Ljubljansko barje)	Ohranitev in/ali ponovna vzpostavitev naravne zarasti ob vodotokih, ob opustitvi posegov zasajevanje pobočij z ustreznimi vrstami dreves za vzpostavitev gozdnega sestoja.	Ekstenzivna raba travniških površin (ročna košnja, pašništvo) in kmetovanje s poudarkom na ohranjanju krajinskih prvin, zlasti vegetacijskih in vodnih. Za večje posege, ki bi spremenili značaj krajine, je treba izdelati krajinsko zasnovo.	Kmetovanje, prilagojeno manjšim parcelam in s poudarkom na ohranjanju trajnih nasadov (vinogradov, oljčnikov, hmeljišč) in krajinskih prvin, zlasti vegetacijskih.
	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve

PROCESI	krajina trajnih nasadov	mozaična krajina kraških polj, ravnin in presihajočih jezer	mozaična ravninska krajina	kraške gmajne	
URBANI/INFRASTRUKTURNI RAZVOJ	Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)	Dodatnih objektov se v ta območja ne umešča, razen izjem, povezanih s primarno rabo ali turistično-rekreativno rabo.	Nova območja poselitve naj sledijo vzorcu / mreži naselij v podenoti, da se ohranja obseg in oblika obstoječega vzorca naselij. Preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Nova območja poselitve naj se umikajo na robove ravnin- izven poplavnih območij.	Nova območja poselitve naj sledijo vzorcu / mreži naselij v podenoti, da se ohranja obseg in oblika obstoječega vzorca naselij. Preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Nova območja poselitve naj se umikajo na robove ravnin- izven poplavnih območij.	Dodatnih objektov se v ta območja ne umešča, razen izjem, povezanih s primarno rabo ali turistično-rekreativno rabo.
	Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Sprememba namembnosti je sprejemljiva le za turistično-rekreativno rabo. Obstoječe stavbe se obnavlja funkcionalno, vizualno zadržano z lokalnimi materiali in brez oblikovnih posebnosti, ki sledi lokalni tipiki.
	Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)	Objekte in ureditve, namenjene turizmu, se umešča znotraj obstoječih ureditvenih območij naselij. Uporablja se lokalno značilne materiale in tipologijo gradnje.	Objekti za turistične nastanitve se uredijo znotraj že obstoječih ureditvenih območij; v območja dinamike vodnih pojavov in značilnih krajinskih prvin se ne umešča novih objektov	Novo turistično infrastrukturo se umešča v obstoječa poselitvena območja, upoštevajoč poselitveni vzorec. Značilnih krajinskih prvin (skupine dreves, posamična drevesa, drevoredi, živice itd. se pri tem ne odstranjuje	Objekti za turistične nastanitve se uredijo znotraj že obstoječih ureditvenih območij; pri tem se ohranjajo značilne krajinske prvine, kot so suhozidi in kali.
	Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)	Novo prometno infrastrukturo se umešča na način, da se ne posega v sklenjena območja trajnih nasadov in ne prekinja povezav, ki so nujne za gospodarjenje z njimi.	Prometno infrastrukturo je treba umeščati na robove kraških polj in travnikov, brez posegov v krajinske prvine in na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)	Prometno infrastrukturo je treba umeščati na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)	
	Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)	Energetsko infrastrukturo se v prostor umešča na način, da ne posega v sklenjena območja nasadov in ne ovira dostopa do njih in gospodarjenja z njimi. Pri umeščanju agrofotovoltaik se preveri vpliv na krajinsko sliko in na proizvodnjo.	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati na robove kraških polj in travnikov, brez posegov v krajinske prvine in na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)	
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA	Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)	Ohranja se značilnosti trajnih nasadov (npr. terasiranje) in značilnih krajinskih prvin, ki jih spremljajo.	Intenzifikacija kmetijske rabe se izvaja v omejenem obsegu in na način, ki ne spreminja značaja krajine in ne vpliva na krajinsko in biotsko pestrost, pri tem se ne odstranjuje značilnih krajinskih prvin.	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, če obstajajo naravni pogoji za to in je načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine. Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, v kolikor obstajajo naravni pogoji za to in je ta načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine - posebno se ohranja posamezne vegetacijske in vodne krajinske prvine - posamezna drevesa, gruče dreves, zaplate gozda, tekoča in stoječa vodna telesa in obvodno vegetacijo.	Intenzifikacija kmetijstva se izvaja, če zanjo obstajajo naravni pogoji, je načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja, ne vpliva na krajinsko in biotsko pestrost ter pri tem se ne odstranjuje značilnih krajinskih prvin (suhozidi).
	Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)	Širitev kmetijskih površin je dopustna, vendar v obsegu, ki ohranja značaj in merilo krajine.	Širitev kmetijstva na opuščena zemljišča se izvaja, pri tem se ohranjajo krajinske prvine kot so živice, obvodna vegetacija in skupine dreves.	Širitev obdelovalnih površin se izvaja, pri tem se ohranja krajinske prvine kot so mejice, zaplate gozda in obvodna vegetacija.	Širitev obdelovalnih površin na opuščena zemljišča se izvaja, pri tem se ohranja krajinske prvine kot so suhozidi, mejice, zaplate gozda.
	Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)	Širitev kmetijskih površin je dopustna, vendar v obsegu, ki ohranja značaj in merilo krajine ter značilne krajinske prvine.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki še ohranja mozaični značaj krajine in značilne prvine - mejice, gruče dreves in grmovnic, požiralnike in druge prvine presihajočega sistema.	Pri povečanju in zaokroževanju parcel je treba ohranjati mozaični značaj krajine in značilne krajinske prvine.	Pri povečanju in zaokroževanju parcel je treba ohranjati značilne krajinske prvine - suhozidi, mejice in gruče dreves.
	Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živice ter skal na površju, zasipanje vrtač..)	Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine. Ohranja se visokodebelne sadovnjake in oljčnike ter vinograde glede na prevladujoč ali značilen princip sajenja (v terasah ali po padnicah).	Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine. Praviloma se ne odstranjuje obvodne vegetacije, nižinskih poplavnih zaplat gozda in kraških pojavov	Ohranja se prvine, ki gradijo značilne vzorce (mejice, robovi njiv, obvodna vegetacija, vodne prvine). Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine.	Krajinskih prvin (zlasti vrtač) se praviloma ne odstranjuje
	Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)	Pri gradnji posameznih kmetijskih objektov je treba upoštevati lokalne značilnosti glede umeščanja v prostor in uporabe gradiva, ne postavlja se jih v značilne vedute, če je le mogoče se jih umešča ob obstoječe komunikacije in v skupine.	Gradnja kmetijskih objektov naj pri lokaciji, načinu razmestitve, gabaritih in gradivih sledi lokalnim značilnostim.	Gradnja kmetijskih objektov naj pri lokaciji, načinu razmestitve, gabaritih in gradivih sledi lokalnim značilnostim.	Gradnja posamičnih kmetijskih objektov se lahko izvaja zunaj vidno izpostavljenih lokacij in z uporabo lokalnega gradiva.

PROCESI	krajina trajnih nasadov	mozaična krajina kraških polj, ravnin in presihajočih jezer	mozaična ravninska krajina	kraške gmajne	
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/P OSODABLJANJE GOZDARSTVA	Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)	Sadovnjakov, vinogradov in hmeljišč se ne nadomešča z nasadi hitrorastočih vrst (gozdnega) drevja.	Kraških polj se ne pogozduje s hitrorastočimi drevesnimi vrstami.	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z zagotavljanjem varstva pred požari.
	Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)	Na območja trajnih nasadov se ne umešča skladišč gozdnih lesnih sortimentov.	Načini gospodarjenja z gozdom naj ne spreminjajo mozaičnega značaja krajine.	Načini gospodarjenja z gozdom naj ne spreminjajo mozaičnega značaja krajine. Ravninskih gozdov se ne izsekava.	Gospodarjenje z gozdom naj upošteva vidike varstva pred požari (npr. protipožarne preseke, vzdrževanje čistin v okolici poseljenih območij).
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)	Na območjih trajnih nasadov se ne pridobiva gradbenih materialov.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj poteka na vidno manj izpostavljenih območjih. V čim večji meri naj se upošteva mozaičnost prostora. Pri poseganju je treba posebej paziti na ohranjanje značilnih kraških prvin in podrobno preveriti možnost vplivov na podzemne vode.	V čim večji meri naj se upošteva mozaičnost prostora. Meje posega naj se oblikujejo skladno z mozaičnimi strukturami tako, da se čim bolj zmanjša vidni vpliv posega.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj poteka na vidno manj izpostavljenih lokacijah. Ohranjajo naj se kraški pojavi. Posebno pozornost je treba nameniti varstvu podzemnih voda in zveznosti gozdnega prostora.
	Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetski in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)	Če so na območjih trajnih nasadov potrebne ureditve za zagotavljanje poplavne varnosti ali umeščanje vodne infrastrukture, se k načrtovanju pristopi celostno, z upoštevanjem značaja krajine. Zagotovi se nove površine za trajne nasade.	Vodna infrastruktura naj čim manj spreminja mozaično strukturo prostora. Linijski posegi naj sledijo mejam zaplat in ne odpirajo prostora. Pri posegih je treba posebno pozornost nameniti vplivom na podzemne vode.	V čim večji meri naj se upošteva mozaičnost prostora. Meje posega naj se oblikujejo skladno z mozaičnimi strukturami tako, da se čim bolj zmanjša vidni vpliv posega. Linijski posegi naj ne povzročajo dolgih odprtih linij temveč sledijo mozaični strukturi prostora.	Izgradnja vodne infrastrukture naj se izogiba značilnim kraškim pojavom. Ohranjajo naj se kraški pojavi. Posebno pozornost je treba nameniti varstvu podzemnih voda in zveznosti gozdnega prostora. Posegi, zlasti linijski, naj bodo tudi v funkciji varstva pred požari.
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABE	Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	Z vidika ohranjanja značaja krajine in prepoznavnosti kulturne krajine je opuščanje rabe v teh območjih nezaželeno.	Ohranjanje rabe na kraških poljih je prioriteto z vidika ohranjanja prepoznavnosti kulturne krajine.	Z vidika ohranjanja značaja krajine je opuščanje rabe v teh območjih nezaželeno, a je ustrezno v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Z vidika ohranjanja značaja krajine in zagotavljanja požarne varnosti, je opuščanje rabe in nekontrolirano zaraščanje teh območij nezaželeno..
	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)	Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja krajine trajnih nasadov nezaželeno, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja krajine nezaželeno, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja krajine nezaželeno, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja značilni mozaični vzorec.	Ekstenzifikacija kmetijstva je v skladu z značajem krajine.
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE	Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkljansko jezero, Ljubljansko barje)	Na območjih velikih monokulturnih nasadov je zaradi povečevanja krajinske pestrosti smiselno iz obdelave izločiti območja, ki so manj primerna za kmetijsko proizvodnjo.	Prilagoditve košnje in druge ekstenzivne obdelave razvojnim ciklom favne in flore na območjih presihajočih jezer in drugih vodnih prvin. Za večje posege, ki bi spremenili značaj krajine, je treba izdelati krajinsko zasnovo.	Ohranjanje velikosti parcel na poljih, raznolikosti posevkov in kmetijske rabe, kmetovanje s poudarkom na ohranjanju krajinskih prvin, zlasti vegetacijskih (mejice, posamezna drevesa, gruča, obvodna zarast).	Prilagoditve košnje in druge ekstenzivne obdelave razvojnim ciklom favne in flore.
	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.

PROCESI	rečne doline pretežno v njivski rabi	ravninska njivska krajina	urbanizirane ravnine in kotline	urbanizirane rečne doline	
URBANI/INFRASTRUKTURNI RAZVOJ	Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)	Širitev poselitve se omejuje na površine, kjer s tem ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Nova območja poselitve naj sledijo vzorcu / mreži naselij v podenoti. Preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji ali deli naselja ter zlivanje naselij. Nova območja poselitve naj se umikajo na robove uravnane sveta -izven poplavnih območij.	Širitev poselitve se omejuje na površine, kjer s tem ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Karakterističen poselitveni vzorec naselij naj se ohranja, preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Nova območja poselitve naj sledijo vzorcu / mreži naselij v podenoti.	Prednost pred širitvijo se daje zgostitvam ter prenovam degradiranih območij. Urbani razvoj s širitvijo poselitve naj se usmerja v skladu s prostorskimi omejitvami ter z značajem krajine in poselitve in sicer na površine, kjer z novo pozidavo ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Nova območja poselitve naj sledijo vzorcu / mreži naselij v podenoti, da se ohranja obseg in oblika obstoječega vzorca naselij.	Prednost pred širitvijo se daje zgostitvam ter prenovam degradiranih območij. Urbani razvoj s širitvijo poselitve naj se usmerja v skladu s prostorskimi omejitvami ter z značajem krajine in poselitve in sicer na površine, kjer z novo pozidavo ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Nova območja poselitve naj sledijo vzorcu / mreži naselij v podenoti, da se ohranja obseg in oblika obstoječega vzorca naselij.
	Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Prednost naj ima prenova, nova pozidava se usmerja znotraj ureditvenih območij naselij. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Oblikovanje naj bo zadržano. Stavbna tipologija, barve in materiali naj bodo prilagojeni lokalnim značilnostim.	Nova pozidava naj se umešča znotraj ureditvenih območij naselij. Stremi naj se k ustvarjanju kakovostnih robov in odnosa do krajinskih prvin v okolici. Ohranjajo naj se značilne vedute na hriboviti obod. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto).	Nova pozidava naj se umešča znotraj ureditvenih območij naselij. Stremi naj se k ustvarjanju kakovostnih robov in odnosa do krajinskih prvin v okolici. Ohranjajo naj se značilne vedute na hriboviti obod. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto).
	Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)	Turistične nastanitve naj se umeščajo znotraj ureditvenih območij naselij.	Turistične nastanitve naj se umeščajo znotraj ureditvenih območij naselij.	Turistične nastanitve naj se umeščajo znotraj ureditvenih območij naselij.	Turistične nastanitve in druga infrastruktura naj se umeščajo znotraj ureditvenih območij naselij.
	Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)	Prometno infrastrukturo je treba umeščati na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)	Pred umeščanjem infrastrukturnih objektov je treba izdelati presojo vplivov na krajino po priporočilih iz naloge "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO".	/	/
	Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)	Energetsko infrastrukturo je treba umeščati na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)	Pred umeščanjem infrastrukturnih objektov je treba izdelati presojo vplivov na krajino po priporočilih iz naloge "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO".	/	/
	ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA	Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, v kolikor obstajajo naravni pogoji za to in je ta načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine. Intenzivno kmetijstvo se odmika od priobalnih zemljišč.	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, v kolikor obstajajo naravni pogoji za to in je ta načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine - posebno se ohranja posamezne vegetacijske in vodne krajinske prvine - posamezna drevesa, gruča dreves, zaplate gozda, tekoča in stoječa vodna telesa in obvodno vegetacijo.	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, v kolikor obstajajo naravni pogoji za to in je ta načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine.
Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)		Pri širitvi kmetijstva na opuščena zemljišča se ohranjajo krajinske prvine kot so obrežna vegetacija, živice in zaplate gozda.	Širitev obdelovalnih površin se izvaja, posebno se ohranja posamezne vegetacijske in vodne krajinske prvine - posamezna drevesa, gruča dreves, zaplate gozda, tekoča in stoječa vodna telesa in obvodno vegetacijo.	Širitev obdelovalnih površin se izvaja, pri tem se ohranja krajinske prvine kot so mejice, zaplate gozda in obvodna vegetacija.	Širitev obdelovalnih površin se izvaja, pri tem se ohranja krajinske prvine kot so mejice, zaplate gozda in obvodna vegetacija.
Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)		Pri povečanju in zaokroževanju parcel je treba ohranjati značaj krajine in značilne krajinske prvine - obvodna vegetacija, mejice, posamezna drevesa, gruča dreves in gozdne zaplate.	Povečanje velikosti parcel se izvaja le do obsega, ki omogoča obdelavo s sodobno kmetijsko mehanizacijo, a obenem ohranja značaj krajine. Pri tem se ohranja predvsem posamezne vegetacijske prvine.	Pri povečanju in zaokroževanju parcel je treba ohranjati posamezne vegetacijske in vodne krajinske prvine - stoječa in tekoča vodna telesa z obvodno vegetacijo, posamezna drevesa, gruča dreves in gozdne zaplate.	Pri povečanju in zaokroževanju parcel je treba ohranjati posamezne vegetacijske in vodne krajinske prvine - obvodna vegetacija, posamezna drevesa, gruča dreves in gozdne zaplate.
Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)		Krajinskih prvin se praviloma ne odstranjuje, še zlasti tistih, ki so pomembne za značaj krajine (mejice, skupine dreves, posamezna drevesa).	krajinskih prvin se praviloma ne odstranjuje, še zlasti tistih, ki so pomembne za značaj krajine (mejice, skupine dreves, posamezna drevesa).	Odstranitev krajinskih prvin se ob pozidavi odstrani le do take mere, dokler je možno odstranjene prvine ustrezno nadomestiti.	Ohranja se prvine, ki gradijo značilne vzorce (mejice, robovi njiv, obvodna vegetacija, vodne prvine). Krajinske prvine se lahko odstranjuje le v obsegu, ki ne vpliva pomembno na značaj krajine.
Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)		Gradnja kmetijskih objektov je možna zunaj obrečnega prostora. Umeščanje v krajino in uporaba gradiv naj sledi lokalnim značilnostim.	Pri umeščanju novih objektov za potrebe kmetijske proizvodnje se upošteva tipologijo razmestitve in gradnje objektov, uporablja se lokalno gradivo.	Pri umeščanju novih objektov za potrebe kmetijske proizvodnje se upošteva tipologijo razmestitve in gradnje objektov, uporablja se lokalno gradivo.	Gradnja kmetijskih objektov je možna zunaj obrečnega prostora. Umeščanje v krajino in uporaba gradiv naj sledi lokalnim značilnostim.

PROCESI	rečne doline pretežno v njivski rabi	ravninska njivska krajina	urbanizirane ravnine in kotline	urbanizirane rečne doline	
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/P OSODABLJANJE GOZDARSTVA	Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca	Prednost pred monokulturnimi nasadi ima varovanje obstoječih gozdnih območij z več funkcijami (predvsem s poudarkom na socialnih funkcijah).	Prednost pred monokulturnimi nasadi ima varovanje obstoječih gozdnih območij z več funkcijami (predvsem s poudarkom na socialnih funkcijah).
	Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)	Načini gospodarjenja z gozdom morajo ohranjati gozdne krajinske prvine (zaplate).	Načini gospodarjenja z gozdom morajo ohranjati gozdne krajinske prvine (zaplate).	Gozdove v bližini poseljenih območij se ohranja in omogoča njihovo vačfunktionalno rabo.	Gozdove v bližini poseljenih območij se ohranja in omogoča njihovo vačfunktionalno rabo.
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov se praviloma ne izvaja na in v bližini vodotokov. Posega naj se v vidno manj izpostavljena območja, izogibati se je treba višjim legam na robovih dolin.	Pridobivanje gradbenega materiala naj ne ustvarja visokih, vidno izpostavljenih deponij.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj ne poslabšuje dostopnosti naselij do odprte krajine.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj ne posega v vodotoke ali njihovo bližino. Ohranjati je treba stike med naselji in odprto krajino. Posegi naj bodo čim nižje na robu doline.
	Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetske in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)	Izgradnja vodne infrastrukture naj v čim večji meri upošteva obstoječe vodne prvine, zlasti dostope do vodnih teles in zveznost vodnega prostora. Ureditve naj bodo večfunktionalne.	Vodna infrastruktura naj bo večfunktionalna (namakanje, rekreacija, ekologija), robovi/brežine naj bodo zasajeni z različno visoko vegetacijo.	Izgradnja vodne infrastrukture naj nudi rekreacijske možnosti naseljem in naj ne poslabšuje dostopnosti odprte krajine.	Izgradnja vodne infrastrukture naj nudi rekreacijske možnosti naseljem in naj ne poslabšuje dostopnosti odprte krajine.
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABE	Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	Z vidika ohranjanja značaja krajine je opuščanje rabe v teh območjih dopustno na predelih, ki so manj primerni za kmetijsko proizvodnjo (npr. mokrotna oz. zamočvirjena zemljišča) a pomembni za zagotavljanje biotske raznovrstnosti.	Z vidika ohranjanja značaja krajine je zaraščanje nezaželeno. Dopustno je v manjšem obsegu na območjih, ki so manj primerna za kmetijsko proizvodnjo oz. ko ne zmanjšuje značaja odprtosti krajine.	/	/
	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)	Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja njivske krajine nezaželena, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja prevladujoča njivska raba. Ekstenzifikacija naj se usmerja v obvodni prostor.	Ekstenzifikacija kmetijske rabe je z vidika ohranjanja značaja njivske krajine nezaželena, a se izvaja v obsegu in na način, da se ohranja prevladujoča njivska raba.	Ekstenzifikacija kmetijstva se izvaja z namenom večanja pestrosti krajine.	Ekstenzifikacija kmetijstva se izvaja z namenom večanja pestrosti krajine.
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE	Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkljansko jezero, Ljubljansko barje)	Ohranjanje in/ali ponovna vzpostavitev naravne zarasti ob vodotokih, ohranjanje velikosti parcel na poljih, raznolikosti posevkov in kmetijske rabe, kmetovanje s poudarkom na ohranjanju krajinskih prvin, zlasti vegetacijskih (mejice, posamezna drevesa, gruča, obvodna zarast).	Ohranjanje raznolikosti posevkov in kmetijske rabe, kmetovanje s poudarkom na ohranjanju krajinskih prvin, zlasti vegetacijskih (mejice, posamezna drevesa, gruča, obvodna zarast), ohranitev omrežja jarkov in kanalov.	Razvrednotena območja naj se v čim večji meri revitalizirajo na prvotno stanje z ustreznimi posegi in zasaditvami, zlasti v primeru ureditve vodotokov, vodnih prvin, sanacije kamnolomov in pobočij.	Degradacije v krajini zaradi posegov naj se v čim večji meri revitalizirajo na prvotno stanje z ustreznimi posegi in zasaditvami, zlasti s sonaravnimi ureditvami vodotokov z obvodno zarastjo..
	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.

PROCESI	urbanizirana krajina na razgibanem terenu	grajena in poseljena obala	morje	strma obala s klifi	
URBANI/INFRASTRUKTURNI RAZVOJ	Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)	Prednost pred širitvijo se daje zgostitvam ter prenovam degradiranih območij. Urbani razvoj s širitvijo poselitve naj se usmerja v skladu s prostorskimi omejitvami ter z značajem krajine in poselitve in sicer na površine, kjer z novo pozidavo ne bodo razvrednoteni kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij. Preprečuje naj se razpršeno pozidavo med naselji in zlivanje naselij. Nova območja poselitve naj sledijo vzorcu / mreži naselij v podenoti, da se ohranja obseg in oblika obstoječega vzorca naselij.	Prednost pred širitvijo se daje prenovam Morebitna širitev poselitve naj se usmerja v skladu s prostorskimi omejitvami ter z značajem krajine in poselitve in sicer na površine, kjer z novo pozidavo ne bodo razvrednoteni obalna linija pozidave in drugi, kakovostni in vidno izpostavljeni robovi naselij.	Poselitev na morju ni dopustna.	Širitev poselitve ni dopustna
	Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)	Ohranjajo naj se značilne vedute na hriboviti obod. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto). Na izpostavljenih legah se je treba izogibati vidno izstopajočim gradnjam, razen če gre za kakovostno oblikovane družbeno pomembne stavbe.	Novogradnje in preнове morajo ohranjati čim širši nepozidan priobalni pas in ustvarjati kakovostne prehode iz grajenega na obalo. Ohranjajo naj se značilne vedute na hriboviti obod. Prenove in novogradnje, predvsem tiste na kakovostnih robovih naselij, naj bodo v prostor umeščene upoštevajoč obstoječo morfologijo in strukturo poselitve (smeri slemen, velikost volumnov, razmerje grajeno-odprto).		Pod klife se ne umešča novogradenj, nad klifi morajo biti objekti primerno oddaljeni od robov, tako da niso vidno izpostavljeni v vedutah na obalo (s celine in z morja). Stavbe naj ne predstavljajo vidnih dominant.
	Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)	Turistične nastanitve in druga infrastruktura naj se umeščajo znotraj ureditvenih območij naselij.	Umeščanje turističnih nastanitvev in druge infrastrukture se umika od obalnega pasu. Omogočati je treba prost dostop do morja. Obale se ne betonira. Ohranja se tipologijo gradnje in urbanistično zasnovano mestnega tkiva. Ohranja se prepoznavne in tipične poglede na odprto morje.	Nova in obstoječa turistična infrastruktura (v obliki otokov, polotokov, pomolov, mostov ipd.) naj se z obale ne širi na morje. Ohranja naj se obalna linija.	Novo turistične infrastrukture se ne umešča v neposredno in vplivno območje nad in pod klifi. Turistične obiske klifov se usmerja na razgledišča izven pojava.
	Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)	/	Umeščanje novih logističnih terminalov ni predvideno. Obnova in širitev se mora izvajati skladno z zadevno zakonodajo preko DPN (?). Pred umeščanjem infrastrukturnih objektov je treba izdelati presojo vplivov na krajino po priporočilih iz naloge "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO".	Novo prometne infrastrukture se ne umešča ali gradi.	Novo prometne infrastrukture se ne umešča ali gradi.
	Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)	/	Gradnja nove energetske infrastrukture se mora izvajati skladno z zadevno zakonodajo preko DPN (?). Pred umeščanjem infrastrukturnih objektov je treba izdelati presojo vplivov na krajino po priporočilih iz naloge "Metodologija presoje vplivov na krajino znotraj postopkov PVO".	Novo energetske infrastrukture se ne umešča ali gradi.	Novo energetske infrastrukture se ne umešča ali gradi.
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA	Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, v kolikor obstajajo naravni pogoji za to in je ta načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine.	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, v kolikor obstajajo naravni pogoji za to in je ta načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine. Intenzivno kmetijstvo se praviloma odmika od priobalnih zemljišč.	/	Kmetijska intenzifikacija se ne izvaja v vplivnem območju nad klifom.
	Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)	Širitev obdelovalnih površin se izvaja, pri tem se ohranja krajinske prvine kot so mejice, zaplate gozda in obvodna vegetacija.	Novih kmetijskih površin se praviloma ne umešča v priobalni pas.	/	Širitev kmetijskih površin v vplivnem območju nad klifom ni dopustna, še posebno ne na račun krčenja vegetacije.
	Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)	Pri povečanju in zaokroževanju parcel je treba ohranjati posamezne vegetacijske in vodne krajinske prvine - stoječa in tekoča vodna telesa z obvodno vegetacijo, posamezna drevesa, gruča dreves in gozdne zaplate.	Povečanje in zaokroževanje parcel je ustrezno v obsegu, ki ohranja značaj krajine in značilne prvine obmorskega prostora. Prednost ima namen aktivnosti varstva/renaturacije obvodnega prostora.	/	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki ohranja značaj krajine in značilne prvine klifov.
	Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)	Odstranitev krajinskih prvin se ob pozidavi odstrani le do take mere, da na značaj krajine ni pomembnega vpliva oziroma dokler je možno odstranjene prvine ustrezno nadomestiti.	Potrebno je ohranjati geomorfološko oblikovanost obale in značilne zlasti vegetacijske prvine ob poseganju ustrezno nadomestiti.	/	Krajinskih prvin se ne odstranjuje ali spreminja, še posebno ne tistih, ki sooblikujejo značaj klifov (npr. gole skalne stene, vegetacija nad klifom).

PROCESI	urbanizirana krajina na razgibanem terenu	grajena in poseljena obala	morje	strma obala s klifi	
	Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)	Pri umeščanju novih objektov za potrebe kmetijske proizvodnje se upošteva tipologijo razmestitve in gradnje objektov, uporablja se lokalno gradivo.	Gradnja kmetijskih objektov je možna zunaj obvodnega prostora. Umeščanje v krajino in uporaba gradiv naj sledi lokalnim značilnostim.	/	Kmetijskih objektov se ne umešča ali gradi.
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/P OSODABLJANJE GOZDARSTVA	Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)	Prednost pred monokulturnimi nasadi ima varovanje obstoječih gozdnih območij z več funkcijami (predvsem s poudarkom na socialnih funkcijah).	/	/	Ohranja naj se obstoječe vegetacijske vrste.
	Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)	Gozdove v bližini poseljenih območij se ohranja in omogoča njihovo večfunkcionalno rabo.	/	/	Zarasti nad klifom se vegetacije ne odstranjuje, izvaja naj se vzdrževalna sečnja.
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov praviloma ne sme poseči v značilno silhueto krajine, umešča naj se v vidno manj izpostavljena območja (npr. doline med griče). Ohranjati je treba stike naselij z odprto krajino.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov se praviloma ne izvaja.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj se ne izvaja.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj se ne izvaja.
	Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetski in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)	Izgradnja vodne infrastrukture naj nudi rekreacijske možnosti naseljem in naj ne poslabšuje dostopnosti odprte krajine.	Izgradnja vodne infrastrukture naj se izvaja zlasti za namene varstva območja pred vodami (npr. poplavami) in oskrbe s pitno vodo. Pri posegih je treba ohranjati dostope do obale in preprečevati dodatno zatesnjevanje obale.	Vodna infrastruktura se praviloma ne umešča v morje. V izjemnih primerih je treba posegati v vidno čim manj izpostavljena območja, posebno pozornost treba nameniti stiku z obalo, pri čemer je treba v čim večji meri ohranjati prost dostop do morja in zveznost obale.	Vodne infrastrukture naj se ne umešča na območja obale s klifi.
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABE	Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	/	/	/	/
	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)	Ekstenzifikacija kmetijstva se izvaja z namenom večanja pestrosti krajine.	Ekstenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, prednost ima namen aktivnosti varstva/renaturacije obvodnega prostora.	/	Ekstenzifikacija kmetijske obdelave je ustrezna.
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE	Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkljansko jezero, Ljubljansko barje)	Razvrednotena območja naj se v čim večji meri revitalizirajo na prvotno stanje z ustreznimi posegi in zasaditvami, zlasti v primeru ureditve vodotokov, vodnih prvin, sanacije kamnolomov in pobočij.	Spodbuja se aktivnosti revitalizacije morske obale, sanacije degradiranih delov in preureditev neposrednega grajenega stika z morjem v načinu, ki ne omejuje naravnih procesov.	Omejevanje motorizirane plovbe na območjih varstva morskih ekosistemov.	Ohranitev neokrnjene obale s klifi, prepustitev naravnim procesom.
	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječa infrastruktura (poti, pomoli). Na morje se plavajočih ali sidranih objektov za namene opazovanja, razgledovanja ali učenja ne umešča. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječa infrastruktura. Trase učnih poti in lokacije razgledišč se ne umeščajo neposredno na ali pod klif. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati druge pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.

PROCESI	soline	vodna in obvodna krajina	
URBANI/INFRASTRUKTURNI RAZVOJ	Širitev poselitve (razpršena gradnja (urbanizacija), gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con)	Širitev poselitve ni dopustna.	Širitev poselitve ni dopustna. Pri širitvah obstoječih naselij se vodnim prvinam v naselju zagotovi ustrezno vplivno območje, v katerega se ne umeščajo objekti in ureditve, ki bi zmanjševali odtočne razmere ali biotske vrednosti vodotokov in obvodnega sveta.
	Spremembe poselitve (spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba namembnosti stavb ter tipologije stavb in morfologije naselij)	Izjemoma, je dopustna sprememba namembnosti v turistično-rekreativno rabo. Obstoječi objekti naj se prenavljajo ali sanirajo striktno z lokalno karakterističnimi materiali v tipični lokalni vizualni podobi.	/
	Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naselij; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)	Turistične infrastrukture za množične obiske se ne umešča. Infrastruktura naj podpira usmerjanje obiska zunaj mirnih območij varstva narave in naj spodbuja mirne dejavnosti.	Na območja poplavnih gozdov in rečnih rokavov se ne umešča turistične infrastrukture. Obale se ne preoblikuje in utrjuje. Ustrezno je urejanje obvodnega prostora zunaj mirnih con naravnih območij za rekreacijsko rabo. Pri tem se ohranja strukturo krajinskega vzorca, upošteva tipologijo gradnje ter uporablja lokalne materiale.
	Gradnja prometne infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, itd.)	Nove prometne infrastrukture se ne umešča ali gradi.	Prometna infrastruktura se umešča na gozdne robove in izven območij naravnih rečnih rokavov. V vseh primerih se umešča na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)
	Gradnja energetske infrastrukture (hidro, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi, itd.)	Nove energetske infrastrukture se ne umešča ali gradi.	Energetska infrastruktura se umešča na gozdne robove in izven območij naravnih rečnih rokavov. Umeščanje ob energetske kanale in akumulacijska jezera je v skladu z značajem krajine. V vseh primerih se umešča na osnovi usmeritev za krajino (strokovna podlaga za krajino, usmeritve iz presoje vplivov)
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA	Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)	Ohranja in spodbuja se dejavnost pridobivanja soli, kategorije rabe se ne intenzificira. Po potrebi se izvaja smotno širjenje solinskih površin.	Intenzifikacija kmetijske proizvodnje se izvaja, v kolikor obstajajo naravni pogoji za to in je načrtovana v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine. Intenzifikacija z namakanjem je ustrezna ob preveritvi namakalnega potenciala.
	Širitev kmetijskih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)	Kmetijskih površin se ne širi na območje solin.	Širitev kmetijskih površin se izvaja v primeru, da ne spreminja značaja krajine in ohranja matico poplavnega gozda. Osuševalni ukrepi gozda za namene širjenja obdelovalnih površin niso v skladu z ohranjanjem značaja krajine.
	Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki ohranja značaj krajine in značilne prvine solin.	Povečanje in zaokroževanje parcel se izvaja v obsegu, ki ohranja značaj krajine in značilne prvine obvodnega prostora. Prednost ima namen aktivnosti varstva/renaturacije obvodnega prostora.
	Odstranitev krajinskih prvin (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)	Solinskih polj in namakalnih kanalov se ne zasipava ali drugače odstranjuje.	Ohranja se prvine, ki so pomembne za značaj krajine - obvodno vegetacijo, poplavni gozd, živice in mokrotne travnike.
	Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)	Umešča in gradi se objekte za potrebe dejavnosti solinarstva. Pri tem se upošteva značilno tipologijo gradnje in uporabo lokalnih materialov.	Gradnja kmetijskih objektov je možna zunaj obrečnega prostora. Umeščanje v krajino in uporaba gradiv naj sledi lokalnim značilnostim.
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE	Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)	Umešča se drevnino, ki je v skladu z značajem krajine.	Pogozdovanje je možno v omejenem obsegu in z upoštevanjem krajinskega vzorca ter naravnih rastiščnih razmer.

PROCESI	soline	vodna in obvodna krajina	
	Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)	/	Ohranjajo se pasovi obvodne vegetacije. Ohranja naj se gozdna matica, intenzivno krčenje poplavnih gozdov ni dopustno.
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj se ne izvaja.	Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov naj poteka zlasti v umetnih vodnih telesih, če ta še niso sanirana ali tak poseg ne ogroža kakovostnih ekosistemov v teh vodnih telesih. Na naravnih ali pretežno naravnih vodnih telesih in njim pripadajočim obvodnim prostorom naj pridobivanje gradbenega materiala in mineralov ne poteka.
	Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetski in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)	Vodno infrastrukturo naj se umešča tako, da se povzroča vidnih ali funkcionalnih sprememb solin. Izjema so nujna dela za delovanje solin.	Vodna infrastruktura naj se umešča na način, da se ohrani čim več vodnih krajinskih prvin in z čim večjo večfunkcionalno rabo vodnega in obvodnega prostora. Vodna infrastruktura ne sme bistveno spreminjati poplavne dinamike, v območja poplav se praviloma ne posega, razen z namenom varstva pred poplavami, kjer morajo imeti prednost ukrepi zadrževanja vode in omogočanja ustreznih razlivnih površin. Območja obstoječe vodne infrastrukture naj se ureja čim bolj sonaravno in večfunkcionalno.
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABE	Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	Ohranjanje rabe na solinah je prioriteto z vidika ohranjanja prepoznavnosti kulturne krajine. Opuščanje solinarskih polj je ustrezno ob preverjeni utemeljitvi z izgubo pridelovalnega potenciala oziroma v primeru, da na njih ne obstaja več smotrni razlog za ohranjanje solinarske dejavnosti.	Opuščanje zemljišč je možno v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine.
	Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)	Širjenje druge ekstenzivne kmetijske dejavnosti na območje solin ni ustrezno.	Ekstenzifikacija zemljišč se izvaja v obsegu, ki ne spreminja značaja krajine.
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE	Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkniško jezero, Ljubljansko barje)	Spodbujanje tradicionalnega pridobivanja soli, brez mehaniziranja. Opuščena solinarska polja, ki so izgubila produkcijski potencial naj se vključi v dejavnosti varstva in ohranjanja mokrišč.	Prilagoditve košnje in druge ekstenzivne obdelave razvojnim ciklom favne in flore zlasti ob poplavnih gozdovih, sonaravne ureditve brežin vodotokov z obvodno vegetacijo za senčenje.
	Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječa infrastruktura. Pri gradnji in prenovi je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine in vzorec. Izdelati je treba krajinsko zasnovano in načrt krajinske ureditve. Obisk se usmerja zunaj mirnih con v naravnem okolju.	Za vzpostavljanje učnih poti in opazovalnic se prednostno uporablja obstoječe poti. Pri gradnji je treba uporabljati lokalna gradiva in ohranjati pomembne krajinske prvine. Izdelati je treba načrt krajinske ureditve.